

Kirderanniku Koostöökogu MTÜ

Kirderanniku Koostöökogu kohaliku arengu strateegia 2015- 2020

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
I. MTÜ Kirderanniku Koostöökogu kirjeldus	4
II. KIKO tegevuspiirkonna kirjeldus ja hetkeolukorra analüüs.....	5
2.1 Tegevuspiirkonna kirjeldus.....	5
2.2 KIKO piirkonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüs.....	7
2.3 Piirkonna ühisosa kirjeldus	11
III. Tegevuspiirkonna arenguvajadused ja -potentsiaal	14
3.1 Kogukonna kaasamine strateegiaprotsessi	15
3.2 Tegevuspiirkonna SWOT-analüüs	20
IV. Eelmiste strateegiliste eesmärkide täitmine ja saavutatud tulemused	27
V. Strateegia.....	31
5.1 Visioon ja arenguvaldkonnad.....	32
5.2 Strateegia eesmärgid.....	32
5.3 Strateegia integreeritud ja uuendusliku olemuse kirjeldus	36
VI. Strateegia elluviimise tegevuskava	42
6.1 Strateegia meetmete valiku üldine põhjendus.....	42
6.2 Meetmete kirjeldus.....	43
6.2.1. Ettevõtluse arendamise meede.....	43
6.2.2. Elukeskkonna arendamise meede	44
6.2.3 Koostöö ja ühistegevuse meede	46
VII. Strateegia rakendamise juhtimine ja seire	47
7.1 Strateegia rakendamine ja KIKO suutlikkus strateegia elluviimiseks ja piirkonna elavdamiseks.....	48
7.2 Meetme projektide hindamine.....	49
7.3 Strateegia seire	62
VIII. Strateegia rahastamiskava	63
8.1 Planeeritav eelarve ja jaotus strateegia meetmete ja muude rahastamisallikate kaupa.....	64
8.2 Rahastamiskava koostamise selgitused	64
IX. Strateegia sidusus arengudokumentidega.....	64
9.1 Sidusus LEADER-meetme spetsiifiliste eesmärkidega.....	64

9.2 Sidusus Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi prioriteetidega.....	65
9.3 Sidusus teiste arengudokumentidega	65
Kokkuvõte	66

Sissejuhatus

Käesolev strateegia on aluseks Kirderanniku Koostöökogu MTÜ (KIKO) tegevusteks aastatel 2015-2020. Strateegia kirjeldab piirkonna arendamiseks püstitatud eesmärgid ning nende saavutamiseks rakendatavaid meetmeid. Strateegia täitmine toimub Euroopa Liidu LEADER-programmi toel. KIKO kohaliku arengu strateegia toetab Maaelu arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) prioriteetide (1A; 1B; 2A; 3A; 4A, 5A; 5B; 5C; 6A; 6B; 6C) elluviimist. Strateegia toetab Eesti MAK 2014-2020 eesmärkide elluviimist ning LEADER spetsiifiliste eesmärkide elluviimist.

Strateegia lähtub LEADER-põhimõtetest. KIKO raames teevad koostööd piirkonna ettevõtjad, vabäühendused ning omavalitsused. Partnerid on ühiselt välja töötanud KIKO strateegia, mis põhineb „alt üles“ lähenemisel läbi partnerite ja piirkonna elanike kaasamise strateegia koostamise ja elluviimise protsessi, partnerite omavahelisel võrgustumisel (nt Viru Toit võrgustik, Ida-Virumaa turismiklaster jt) ning piirkonna vajadustest tuleneva meetmestiku väljatöötamisel. KIKO meetmestiku abil on võimalik toetada uuenduslikku tootearendust ettevõtlusvaldkonnas (nt kohaliku toidu tootjad, väiketootjad, turismiteenuste pakkujad) kui ka sotsiaalset innovatsiooni sektoritevaheliste võrgustike arengus (nt Ida-Viru turismiklaster, Ettevõtlik Kool jms). Seeläbi aidatakse KIKO strateegia rakendamise kõrval kaasa ka teiste piirkonna jaoks oluliste strateegiliste arengudokumentide täitmisele - maakondlikud ja kohalike omavalitsuste arengukavad, võrgustike strateegiad ja arengukavad.

I. MTÜ Kirderanniku Koostöökogu kirjeldus

MTÜ Kirderanniku Koostöökogu asutamisleping sõlmiti 23.augustil 2006. a Jõhvis. KIKO registreeriti äriregistris 18.09.2006. Organisatsiooni liikmeskond koosneb 17.03.2015. a seisuga 41 liikmest.

Omavalitsused (4 liiget): Jõhvi Vallavalitsus, Kohtla-Nõmme Vallavalitsus, Toila Vallavalitsus ja Narva-Jõesuu Linnavalitsus.

Mittetulundussektor (17 liiget):

Jõhvi vallast: Ida-Virumaa Talupidajate Liit, MTÜ Tammiku Segaansambel, Alutaguse Suusaklubi, MTÜ Virumaa Toitlustajad, SA Ida-Viru Ettevõtluskeskus, MTÜ Visad, MTÜ Tertur Arendus

Toila vallast: Spordiklubi FiniFit, MTÜ Toila-Ontika Merekuurort, Toila Sadama Jahtklubi, MTÜ Toila Merepääste, MTÜ Pühajõe Tegijate Selts

Kohtla vallast: SA Saka-Ontika Pank

Vaivara vallast: Maarahvaselts Vanatare, Vaivara Sinimägede Sihtasutus

Kohtla-Nõmme vallast: MTÜ Kohtla - Nõmme Areng

Narva-Jõesuu linnast: Narva-Jõesuu Eestlaste Selts Kalju

Ettevõtlussektor (20 liiget):

Jõhvi vallast: Valge Hobu Trahter OÜ, OÜ Mitteldorf, Liisbet Invest OÜ, Tertur OÜ

Toila vallast: OÜ Voka Trans, OÜ Fulton Service, Nutifikaator OÜ, Digiinfo Systems OÜ, OÜ Kirde Haldus Grupp, R Capital OÜ, Mägipõllu talu, FIE Artur Gabriel, FIE Jüri Gabriel, Green Souplin OÜ

Kohtla vallast: OÜ Cops & Max, Saka Mõis OÜ

Kohtla-Nõmme vallast: OÜ Adrenaator Grupp

Vaivara vallast: OÜ K.S. Pimestiku

Narva-Jõesuu linnast: OÜ RIKAS-VO, OÜ Kirderand

II. KIKO tegevuspiirkonna kirjeldus ja hetkeolukorra analüüs

2.1 Tegevuspiirkonna kirjeldus

Tegevuspiirkond hõlmab 4 Ida-Viru maakonna omavalitsuse territooriumi, sisaldades vallasisest Jõhvi linna (vt joonis 1). Tegevuspiirkonnas elab Statistikaameti andmetel 2014. a 01. jaanuari seisuga 18 555 elanikku.

2015 01. jaanuari seisuga elas KIKO piirkonnas Statistikaameti andmeil 18 356 inimest.

KIKO territoorium on Statistikaameti andmetel 298,51 km².

Kohaliku omavalitsuse üksus	Elanike arv seisuga 01.01.2015	Pindala km ²
Jõhvi vald	12 567	123,93
Kohtla-Nõmme vald	998	4,63
Narva-Jõesuu linn	2 630	10,21
Toila vald	2 161	159,74
KOKKU	18 356	298,51

Joonis 1 KIKO piirkond

Allikas: Statistikaameti kaardirakendus, Maa-ameti kaart

KOV	2005	2014	Muutus	
			Arv	%
Eesti	1 358 850	1 315 819	-43 031	-3,2
Ida-Virumaa	170 090	149 483	-20 607	-12,1
Kohtla-Järve	42781	37198	-5 583	-13,1
Narva-Jõesuu	2 744	2 655	-89	-3,2
Jõhvi	13 436	12 696	-740	-5,5
<i>sh Jõhvi linn</i>	11 720	10 525	-1 195	-10,2
Kohtla	1 632	1 435	-197	-12,1
Kohtla-Nõmme	1 108	1 020	-88	-7,9
Toila	2 416	2 184	-232	-9,6
KIKO	21 336	19 990	-1 346	-6,3

Tabel 1 KIKO piirkonna, Ida-Virumaa ja Jõhvi/Kohtla-Järve linnapiirkonna KOV-de rahvaarv 2005. ja 2014.¹

¹ Tabeli andmed pärinevad Rahvastikuregistrist ning seetõttu on olemas erinevus Statistikaameti andmetest

2.2 KIKO piirkonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüs

Sotsiaalmajanduslikku olukorda kirjeldab KIKO piirkonna hetkeolukorra analüüs, mis on ära toodud Lisa 1-s. Strateegiadokumendis kirjeldatakse hetkeolukorra analüüsi olulisemaid ning strateegia seisukohalt tähtsamaid järeldusi.

Rahvastik

Rahvastikutrendid KIKO piirkonnas põhjustavad piirkonna rahvastiku vähenemist ja vananemist. Väljaränne piirkonnast tugineb suures osas nooremaelistele.

Rahvastikuvaldkonna järeldused lähteanalüüsist:

1. KIKO tegevuspiirkonna arv on viimase kümne aasta jooksul vähenenud (1346 inimese ehk 6,3% võrra). Elanikkonna vähenemine on tingitud negatiivsest loomulikust iibest (perioodi 2005-2013 aasta keskmine oli -125 inimest) ja mõningal määral väljarändest (aasta keskmine u -10 inimest). Sarnane trend on iseloomulik ka suuremale osale ülejäänud Eestist.
2. Viimase kümnendi jooksul on noorim vanusegrupp (0-19 eluaastat) KIKO piirkonnas vähenenud 24,1% ehk 1088 lapse ja noore võrra. Eesti keskmine näitaja on sealjuures -13,6%. Seega erineb tegevuspiirkond Eesti keskmisest märgatavalt. Selline olukord tähendab, et perspektiivis peavad omavalitsused haridusasutuste võrgu ümber korraldama.
3. Maksumaksjate (vanusegrupp 20-64 eluaastat) hulga vähenemine 123 inimese ehk 1% võrra ei mõjuta antud hetkel oluliselt omavalitsuste tulubaasi, kuid hakkab seda tegema pikemas perspektiivis, kui maksumaksjate hulk demograafilistest protsessidest tulenevalt vähenema hakkab.
4. Vähenenud on ka vanemaaliste grupp (135 inimese ehk 3% võrra), mis tähendab, et neile mõeldud teenuste nõudluses pole siiani kasvu olnud. Samas on lähitulevikus vastav vanusegrupp siiski pigem suurenemas.
5. Kõikide piirkonna omavalitsuste vanusestruktuuri kestlikkus on surve all, sest igal pool jääb demograafilise tööturuseindeksi väärtus alla ühe punkti. Viimase kümnendi jooksul on indeksi väärtus vähenenud 0,21-0,26 punkti võrra, jäädes 2014. a alla ka riigi keskmisele (0,72 punkti).
6. Statistikaameti prognoosi kohaselt jätkab maakondade elanike arv vähenemist, jõudes aastaks 2040 umbes 111 500 inimeseni Ida-Viru maakonnas. Siit tuleneb ka KIKO piirkonna suurim väljakutse - tulla ühelt poolt toime kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisega ning teisalt uute töökohtade loomise ja elukeskkonna kvaliteedi parendamisega, pidurdamaks elanikkonna kiiret vähenemist.

Sisend strateegia kujundamisse

- *KIKO-l tuleb pöörata olulist tähelepanu elukeskkonna kvaliteedi (nii füüsilise kui ka teenuste) parandamisele, mis võimaldaks piirkonnas vähendada väljarännet ning suurendada sisserännet.*

Sisend SWOT-analüüsi: nõrkuseks on ebapiisav elukeskkonna kvaliteet KIKO piirkonnas.

- *KIKO piirkonna noortele tuleb leida siduvaid tegevusi, mis motiveeriks neid hiljem piirkonda naasma.*

Sisend SWOT-analüüsi: ohuks on noorte väljarände trend suurtesse linnadesse.

- *Arvestades elanikkonna vananemist ja vähenemist, muutub oluliseks vanemaeliste inimeste hoidmine tööturul, mis leevendaks rahvastiku vähenemisest tulenevat tööjõupuudust.*

Sisend SWOT-analüüsi: ohuks on elanikkonna vähenemine ja vananemine; võimaluseks on elanikkonna vananemisest tuleneva trendi leevendamise läbi spetsiifiliste tööturulahenduste leidmise eakametele inimestele.

Majandus

Majandusvaldkonda iseloomustab KIKO asukohast ning KIKO piirkonnas olemasolevatest ressurssidest tulenev üsna hea positsioon. Asukoht kahe linnapiirkonna vahel leevendab tööjõupuudust, võimaldab paremat teenuste kättesaadavust ning pakub kohalikku turgu. Piirkonna looduslikud ja ajaloolised eeldused võimaldavad toetuda turismisektori arengule ning arendada mikroettevõtlust kohalikul toorainel põhineva toidu tootmiseks. Piirkonna internetiühendus on hea ning LEADER-tegevusgrupi tasandil lisatähelepanu ei vaja.

Majandusvaldkonna järeldused lähteanalüüsist:

1. 2012. aastal oli Ida-Virumaa SKT 1,4 miljardit eurot jooksevhindades, ületades majanduskriisi-eelset taset. Maakonna SKT osatähtsus riigi omas on püsinud suhteliselt stabiilsena. Aastal 2012 moodustas see riigi SKTst 8,2%, mis on umbkaudu samas suurusjärgus Tartumaaga. Arvestades, et KIKO tegevuspiirkond hõlmab suures osas Jõhvi ja Kohtla-Järve ning Narva linnapiirkondi, kus tegutsevad mitmed suuremad ettevõtted, võib eeldada, et piirkonnal on maakonnas küllaltki oluline roll.
2. Üle-eestilises võrdluses positsioneerub Ida-Virumaa viiendaks - SKT ühe elaniku kohta moodustab Eesti keskmisest 66%. Hoolimata küllalt heast positsioonist maakondade võrdluses (5. koht), erineb SKT väärtus (7 939 eurot inimese kohta 2011. a) esimesest, Harjumaast, märgatavalt (18 551 eurot inimese kohta samal aastal). Seega on nii maakonna kui ka KIKO tegevuspiirkonna väljakutseks kohalike ettevõtete müügitulu suurendamise toetamine.
3. KIKO tegevuspiirkonnas, nagu ka mujal Eestis, on ülekaalus mikroettevõtted (vähem kui 10 töötajat). Seega on arengu seisukohalt olulise tähtsusega just väikeste ettevõtete arendamine, pakkumaks muuhulgas ka piirkonna elanikele vajalikke teenuseid.

4. Ettevõtlusaktiivsus on KIKO tegevuspiirkonnas viimaste aastate jooksul märgatavalt kasvanud, majanduslikult aktiivsete ettevõtete arv suurenes perioodil 2004-2012 1,4 korda, jäädes aga alla Eesti keskmisele tasemele (kasv 1,6 korda). Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid on piirkonnas keskmiselt 1000 elaniku kohta 36, mis jääb Eesti keskmisele (53) alla, kuid ületab maakonna vastavat näitajat (21). See tähendab, et ettevõtlusaktiivsuse suurendamine on üheks piirkonna väljakutseks.
5. KIKO tegevuspiirkonnal on looduse ja vaatamisväärsuste näol olemas tugev turismipotentsiaal. Peamiste turismiteenuste (toitlustus ja majutus) kättesaadavus on omavalitsuseti ebaühtlane, olles koondunud Narva-Jõesuu, Toila ja Saka piirkondadesse. Samas on igas omavalitsuses olemas vähemalt üks laiema tuntuse ning mõjuga turismiobjekt. Siinkohal on oluline edendada turismialast koostööd, rakendamaks objektides peituvat potentsiaali täiel määral (näiteks on alakasutatud Soome lahe pankrannik kui selgelt eristuv ressurss).
6. KIKO tegevuspiirkonna omavalitsuste majandusnäitajad on eriilmelised. Toila valla tulumaksu laekumine ületab Eesti keskmist (548 eurot inimese kohta 2013. a). Paljude omavalitsuste puhul on aga olukord vastupidine - tulumaksu laekumine elaniku kohta jää alla keskmist. Seega on omavalitsuste tulubaas väga erinev. Samuti on suured erinevused valdade eelarvetes - vahe suurima ja väikseima vahel on mitmekordne. See tähendab, et omavalitsused on avalike teenuste pakkumisel väga erineva võimekusega.
7. Erinevusi tulumaksu laekumise osas ilmestab ka keskmine brutokuupalk. Toila vallas ületas see näitaja 2013. aastal Eesti keskmist (vastavalt 959 ja 900 eurot kuus). Narva-Jõesuu elanike keskmine brutokuupalk oli aga 761 eurot kuus.
8. Töötus on KIKO tegevuspiirkonnas pigem väike. Ühelt poolt on see positiivne, kuna sellest põhjustatud sotsiaalsed probleemid on piirkonnas väikesed, teisalt tähendab see, et potentsiaalsetel ettevõtetel on keeruline KIKO piirkonnast vaba tööjõudu leida (absoluutnumbrites on registreeritud töötuid 513). Tõenäoliselt on aga võimalik leida tööjõudu mujalt maakonnast, kuna KIKO piirkond asub suurte linnade läheduses, kus leidub vaba tööjõudu.

Sisend strateegia kujundamisesse:

- *KIKO piirkonna mikroettevõtlus vajab tuge ja innustust eelkõige uute toodete turuletoomisel ning nende võrgustikupõhisel (eelkõige toiduainete toomise, nende töötlemise ja turismi valdkondades) turundamisel.*

Sisend SWOT-analüüsi: võimaluseks on uute vertikaalselt integreeritud tarneahelate väljaarendamine põllumajandustoodangul põhineva toidutootmise valdkonnas, samuti uuenduslike toodete juurutamine ning uute turismitoodete ja teenuste rakendamine.

- *Perspektiivseteks tegevusvaldkondadeks on kohalikul ressursil põhinevate turismiteenuste pakkumine ning kohalike toiduainete tootmine ja töötlemine, mis oleks lisaks elanikkonnale suunatud ka turistidele.*

Sisend SWOT-analüüsi: tugevuseks on piirkonna kõrge turismipotentsiaal ning tuntud kuurortide olemasolu.

- *KIKO piirkonnas tuleb kasvatada ettevõtlusaktiivsust eelkõige noorte hulgas, kuid samuti julgustada eakamaid inimesi pakkuma oma tooteid ja teenuseid mikroettevõtjatena.*

Sisend SWOT-analüüsi: nõrkuseks on Eesti keskmisele oluliselt alla jääv ettevõtlusaktiivsus.

Kodanikuühiskond ja avalikud teenused

Kodanikuühiskonda iseloomustab eelkõige kahe keelekogukonna olemasolu tegevuspiirkonnas. See loob vajaduse, kuid ka võimaluse tegevusgrupi tegevuste laiendamiseks venekeelsele kogukonnale ning venekeelse kogukonna loimimist KIKO strateegia elluviimisse. Avalike teenuste sektorit iseloomustab linnastute lähedusest tulenev sotsiaalsete ja hariduslike teenuste hea kättesaadavus.

Kodanikuühiskonna ja avalike teenuste valdkonna järelused lähteanalüüsist:

1. Viimase kümnendi jooksul on üldhariduskoolide õpilaste arv KIKO piirkonnas mõnevõrra vähenenud (8% ehk 171 õpilase võrra). Samas on see rahvastikuprotsesse arvesse võttes mõisteta.
2. Huvihariduse kättesaadavus on piirkonnas ebaühtlane. Seega on kohalikul kogukonnal oluline roll huvitegevuse arendamisel ja pakkumisel.
3. Peamised sotsiaal- ja tervishoiu valdkonna teenused on KIKO tegevuspiirkonnas suuremal või vähemal määral kättesaadavad. Väljakutseks on aga nende kättesaadavuse jätkuv tagamine, teenuste edasine arendamine ja kvaliteedi parendamine.
4. Valitsusväliste organisatsioonide arenguid võib lugeda positiivseks, kuigi viimasel aastal on nende arv keskmiselt vähenenud. KIKO piirkonnas ületab nende arv 1000 elaniku kohta (27) Eesti ja maakonna keskmisi näitajaid (vastavalt 22 ja 17).
5. Kõigis piirkonna omavalitsustes on mitu seltsi- või rahvamaja, samuti tegutsevad neis mitmesugused külaseltsid. Vastavaid hooneid ning nende sisustust on viimase kümne aasta jooksul märkimisväärselt edasi arendatud. Paljud kolmanda sektori asutused on saanud oma tegevusele ka erinevaid toetusi, sh LEADER-meetmest. Enamjaolt on see hoonete näol loodud võimalused tegevuste läbiviimiseks ning sellest tulenevalt on peamiseks väljakutseks teenuseid pakkuvate seltside arvu ja võimekuse kasvatamine ning seeläbi nende majandusliku toimetuleku suurendamine.
6. Tulenevalt senisest kogemusest võib piirkonna kodanikuühenduste väljakutseteks pidada suhteliselt suurt sõltuvust erinevatest toetustest, laiapõhjalisema koostöö arendamist (mitut erinevat omavalitsust hõlmav) ning aktiivsemat kogukonnateenuste arendamist.

Sisend strateegia kujundamisesse:

- *Piirkonna elukvaliteedi jaoks tuleb pakkuda mitmekesiseid võimalusi huvitegevuseks, spordiks, kultuuritegevuseks, seda suures osas vabaihendustele tuginedes. Olemasolevat kultuuri- ja spordiobjektide võrgustikku tuleb kasutada efektiivselt ning vältida objektide ja tegevuste dubleerimist.*

Sisend SWOT-analüüsi: tugevuseks on arvestatava spordi-, kultuuri- ja vabaajateenuste valiku olemasolu tegevuspiirkonnas.

- *Oluline on ürituste korraldamisel teha selgelt vahet ürituse soovitud mastaapidel ning leida võimalus KIKO piirkonna ürituste kalendri loogiliseks ülesehituseks ja selle seostamiseks maakondlike ürituste kalendriga.*

Sisend SWOT-analüüsi: nõrkuseks on erinevate spordi-, kultuuri- ja vabaajavaldkonnas tegutsejate ebapiisav omavaheline sünergia.

2.3 Piirkonna ühisosa kirjeldus

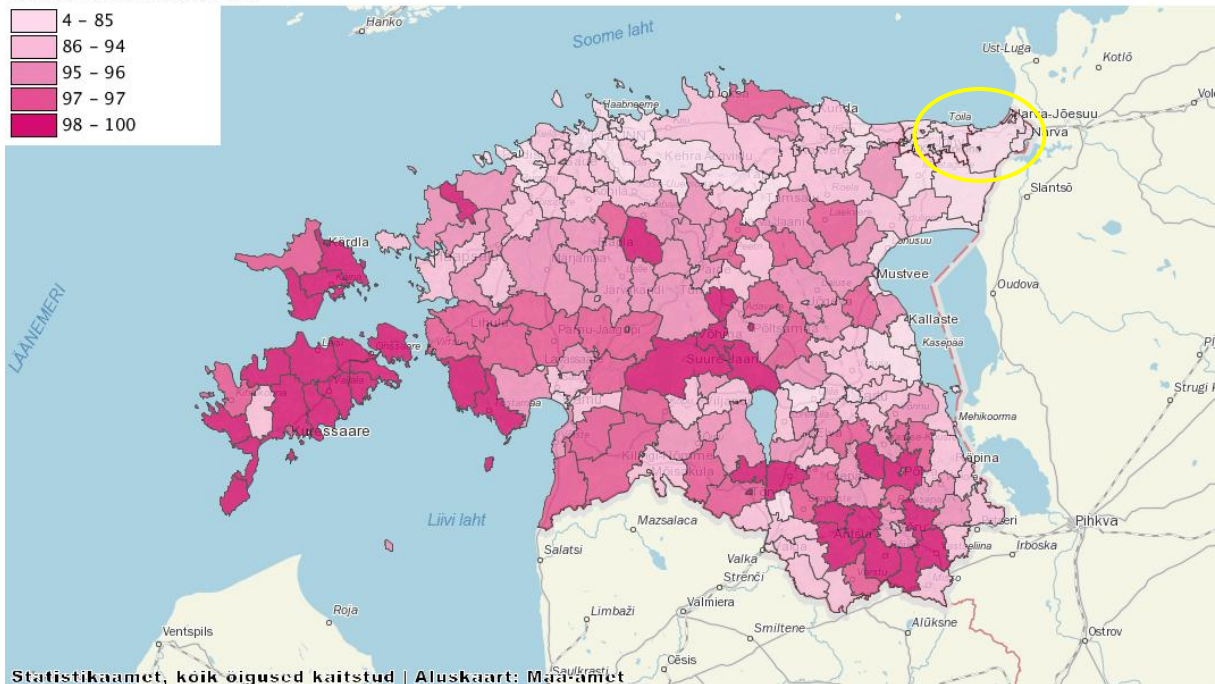
Piirkonna ühisosa moodustub järgmistest teguritest:

- Asukoht Eesti kirdenurgas Soome lahe rannikul

Asukohalt on KIKO territoorium sidus, kui välja arvata Narva-Jõesuu linn ja Kohtla-Nõmme vald. Põhja poolt ühendavad KIKO omavalitsusi Soome lahe rannik ja meri, mis moodustavad ühise ressursi Toila valla ning Narva-Jõesuu linna jaoks, KIKO piirkonna keskel on sidusterritooriumiks Kohtla-Järve linna Järve linnaosa. Ühelt poolt on rannik ja selle ühine kooskõlastatud arendamine oluline turismivaldkonnale, kuid samuti ka kohalikele toidutootjatele ning väärindajatele (mereannid). Kohtla-Nõmme vallal ja Jõhvi vallal ei ole küll otsest ligipääsu merele, kuid sidusus pankrannikuga läbi transpordivõrgustiku, sh ühistranspordivõrgustiku on hea (territoorium sidustub muu KIKO piirkonnaga läbi Kohtla-Järve linna linnaosade). KIKO piirkonna põhiliseks asukohapõhiseks ühendavaks teguriks on asukoht pankrannikul Soome lahe ääres. Selline asukoht loob ühised väljakutsed (merepääste, koostöö kalanduse tegevusgrupiga jm) ning arenguvõimalused (kohalikud mereannid, turism, sh mereturism, kuurortide olemasolust tulenevad turundusvõimalused väiketootjatele ning ka kolmandale sektorile).

- Suur venekeelse elanikkonna osatähtsus (vt joonis 2)

Eri rahvuste osatähtsus rahvastikus
Eestlaste osatähtsus, %, 2011

Joonis 2 Eestlaste osatähtsus omavalitsustes
Allikas: Statistikaamet

2011. aasta rahvaloenduse andmetel on eestlaste osatähtsus KIKO piirkonna omavalitsustes järgmine:

- Jõhvi vald - 37,3%
- Kohtla-Nõmme vald - 67,5%
- Narva-Jõesuu linn - 12,9%
- Toila vald - 80,9%

See on selgelt eristatavaks teguriks enamikust muudest kohalikest tegevusgruppidest. Suur venekeelse elanikkonna osatähtsus nõuab täiendavaid pingutusi nende kaasamiseks LEADER-tegevustesse (nt vene keele oskus töötajate puhul, vajadus teatud informatsiooni ka vene keelde tõlkida). Praegu pole venekeelsed ettevõtjad ja kolmas sektor olnud veel piisavalt kaasatud KIKO tegevustesse, kuid olukord on tasapisi paremaks muutunud ning KIKO jätkab jõupingutusi.

Teiselt poolt loovad venekeelne elanikkond ja venekeelsed ettevõtjad ka teatud eelise turismivaldkonnas, kuna Ida-Virumaa peamiseks välituruks turismis on

Venemaa ning samuti võib eeldada, et venekeelsetel ettevõtjatel on häid idapoolseid kontakte ning võimekus neid ka kasutada.

- Suurtööstuse pärand ning põlevkivi kaevandamise alad

KIKO piirkonda iseloomustab tugev tööstuslik pärand ning põlevkivikaevandamise mõju (vt joonis 3).

Joonis 3 KIKO piirkonna paiknemine kaevandus ja tööstusalade suhtes

Allikas: Statistikaameti kaardirakendus

Kasutusest välja jäänud tööstuspärandi olemasolu ning kaevandamisalad, mis on nüüd rekultiveeritud, loovad KIKO piirkonda olulise ja unikaalse ressursi. Edukas on olnud tootmise lõpetanud kaevanduse - Kohtla kaevanduse kasutuselevõtt turismiattraksioonina (Kohtla-Kaevanduspark-Museum ja Talvekeskus). Sellist tööstusalade taaskäivitamise kogemust on vaja arendada ning levitada ka teiste KIKO partnerite seas, nt aherainemägedele rakenduse leidmisega Jõhvi ja Kohtla valdades ning kasutusest välja jäänud kaevandusalade kasutuselevõttuga.

KIKO piirkonnas on ka toimiva tööstusliku infrastruktuuriga alasid - Narva-Jõesuus Narva jõe äärsed endised kalatööstuse territooriumid, Kohtla vallas Järve küla tööstusterritoorium jt.

Selline pärand iseloomustab ja eristab KIKO piirkonda ning esitab piirkonnale sarnaseid väljakutseid: kuidas taaskasutada kasutusest välja jäänud kaevandus- ja tööstusobjekte ning -maastikke, kuidas sobitada põllu-, metsa- ja kalamajanduse, mikro- ja väiketootmise ning väikeettevõtlusel baseeruva teenindusega suurtoomissettevõtete vahel, kuidas leida tasakaalu kaevandamisest ja

suurtootmisest mõjutatud kohaliku kogukonna ning riikliku ja suurettevõtjate huvide vahel.

- Paiknemine Ida-Virumaa linnastus linnaliste asulate vahel

Paiknemine Ida-Virumaa linnastus kahes linnapiirkonnas (Narva linnapiirkond ning Jõhvi/Kohtla-Järve linnapiirkond) loob KIKO partneritele sarnase tausta kohalike teenuste arendamisel ja tarbimisel. Kuna suured keskused on alati lähedal, tarbivad maapiirkondade elanikud sageli teenuseid seal. Ühelt poolt on see hea, kuna teenuste kättesaadavus on parem, kuid teisalt jälle on KIKO piirkonna ettevõtjatel ja vabaihendustel vaja oma arendustegevuste teostamisel arvestada oluliselt keerulisema konkurentsiolekorruga. Täiendavaid võimalusi oma toodete ja teenuste turundamiseks loovad linnadest KIKO piirkonna rekreatsioonialadele tulevad puhkajad, kuid samuti ka turistid.

Eeltoodud näitajad loovad sarnase probleemistiku ning võimaldavad piirkonnal otsida sarnaseid lahendusi. KIKO piirkond on sisemiselt sidus.

Sisendid SWOT-analüüsi:

- Tugevuseks on asukohast ja looduslikust keskkonnast tulenevad aspektid - avatus merele, EL piiriäärne asend, looduskeskkonnast tulenev rekreatsiooniline potentsiaal (pankrannik).
- Tugevuseks on KIKO piirkonna lähedal asuv Ida-Virumaa linnastu, mille elanikud pakuvad turgu KIKO piirkonna mikro- ja väikeettevõtjatele ning on ka tööjõu allikaks.
- Nõrkuseks on heterogeenne rahvastiku koosseis (kahe suurema keelekogukonna olemasolu) ning sellest tulenevad täiendavad arenguvajadused (kakskeelne keskkond).
- Nõrkuseks on mastaapsete tööstusparandi objektide olemasolu piirkonnas, mis loob vajaduse neile uute funktsioonide leidmiseks (kaevandused, karjäärid, kasutuseta tööstusobjektid) ning mis võivad põhjustada negatiivset mõju loodus- ja elukeskkonnale.

III. Tegevuspiirkonna arenguvajadused ja -potentsiaal

KIKO tegevuspiirkonna arenguvajaduste ja arengupotentsiaali leidmiseks kasutati erinevaid meetodeid ja vahendeid. Kasutatud meetodid saab jagada põhiliselt kaheks:

- Objektiivsetel statistilistel andmetel põhinevateks meetoditeks: KIKO piirkonna lähteanalüüsi koostamine; KIKO piirkonna ettevõtjate, omavalitsuste, vabaihenduste ankeetküsitlus.

- Subjektiivsetel hinnangutel ja aruteludel põhinevateks meetoditeks: KIKO strateegia koostamise „avatud ruumi“ läbiviimine; erinevate fookusgruppide läbiviimine; õppereiside korraldamine.

Nende meetoditega kogutud andmete baasil viidi läbi strateegiaseminarid, mille raames koostati piirkonna SWOT-analüüs ning määratleti olulised strateegilised valikud.

3.1 Kogukonna kaasamine strateegiaprotsessi

Tegevuspiirkonna arengu seisukohalt oluliste kitsaskohtade, arenguvaldkondade ja tegevussuundade määratlemiseks kaasati aktiivselt kohalikke ettevõtjaid, vabäühendusi, omavalitsusi ja elanikke. Selleks viidi läbi terve rida erinevaid avalikke arutelusid:

- „Avatud ruumi“ arutelu
- Fookusgruppide intervjuud (noored, ettevõtjad, kolmas sektor)
  - noored - piirkonna koolinoored ja noorsootöötajad (osales 8 noort ja noorteorganisatsioonide esindajat)
  - ettevõtjat - piirkonna väikeettevõtjad (osales 9 ettevõtjat)
  - kolmas sektor - piirkonna vabäühendused (osales 7 vabakonna esindajat)
- Google ankeetküsitlus
- Strateegiaseminarid

„Avatud ruumi“ kokkuvõte

KIKO strateegiaprotsessi alguses viidi läbi „avatud ruumi“ meetodil probleemipüstituse seminar. Seminar viidi läbi koostöös naabertegevusgrupi Virumaa Koostöökoguga. Seminari eesmärgiks oli leida KIKO tegevusgrupi ja piirkonna jaoks olulised teemapüstitused, mille üldistamisel oleks võimalik saada sisend strateegia eemärkide seadmiseks („Avatud ruumi“ terviklik kokkuvõte on toodud ära Lisa 2-s).

Osalejaid oli 41 koostöögruppide liiget: ettevõtjat, vabäühenduste esindajat, omavalitsustegelast, poliitikud jt partnereid.

Arutelu teemadena määratleti:

1. Madal ettevõtlusaktiivsus
2. LEADER-tegevuste pikaajaline mõju
3. Alternatiivenergia
4. Veeturism - meri, järved, jõed, muud veekogud
5. Mida LEADER suudab mõjutada
6. Toit ja tootearendus
7. Kohalike kaasamine LEADER-tegevustesse

8. Noorte kaasamine LEADER-tegevustesse
9. KOV roll LEADER-tegevustes
10. Turism ja puhkemajandus
11. VIKO Südametee
12. Koostöö VIKO+KIKO+turismiklaster
13. Viru Toit
14. „Teeks ühe firma“
15. VIKO ja KIKO koostöö ettevõtlikkuse valdkonnas
16. Spordisanaatorium
17. Merekultuuri pärand

Arutelu viidi läbi „avatud ruumi“ formaadis, kus igal osalejal oli võimalus teda huvitavatel teemadel kaasa rääkida.

„Avatud ruumi“ tulemuste kaardistamise põhjal võib välja tuua järgmised eri teemade raames korduvad probleemipüstitused:

- **Noored** - piirkonna jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline leida atraktiivseid võimalusi noortele nii töövõtja kui ettevõtja ning kolmanda sektori esindajana. Eelistatuim arenguvaldkond noorte kaasamise kontekstis on mikro- ja väikeettevõtlus ning turism.
- **Mikroettevõtjate toetamine** on oluline läbi mitmete arenguvaldkondade. Mikroettevõtja tasandil on LEADER-toetuste ergutav mõju kõige märgatavam ning tunnetatavam.
- Olulisimaks väljakutseks on LEADER-tegevusgrupi tegevuste **eesmärgistamine**, eesmärkide saavutamise mõõtmine ning seoste tekitamine konkreetse toetustaotluse ja strateegilise eesmärgi vahel.

Kokkuvõtvalt võib „avatud ruumist“ teha järelduse, et arenguvajaduseks on eelkõige noortele suunatud töökohtade loomine ning selleks mikroettevõtjate toetamine. Seda kinnitab ka statistiliste andmete analüüs, mis näitab, et tegevuspiirkonnast toimub väljaränne ja eelkõige nooremate vanuserühmade osas rahvaarvu kahanemine.

Arengupotentsiaalina saab selles kontekstis käsitleda eelkõige piirkonna turismiressurssi ning sellele tuginevat kohaliku toidu tootmise ja töötlemise sektorit.

Kindlasti on ettevõtluse arengule toeks linnades arenev tööstusettevõtlus, pakkudes väikeettevõtetele võimalusi allhangeteks.

Fookusgruppide kokkuvõte

Erinevate huvigruppide hinnangute saamiseks eelmise programmiperioodi LEADER-tegevuste kohta KIKO piirkonnas ning nende ootuste kaardistamiseks viidi läbi fookusgrupi intervjuud, mille raames said osalejad esitada oma hinnanguid KIKO tegevuse kohta ja väljendada ootusi uueks strateegiaperioodiks (fookusgruppide terviklik kokkuvõte on ära toodud Lisa 3-s).

Fookusgruppideks olid:

- noored ja noorsootöötajad
- ettevõtjad
- vabäühendused.

Fookusgruppide intervjuude põhjal tekkis võimalus üldistada huvigruppide arvamusi ning selle alusel sai kujundada sisendit strateegia eesmärkide püstitamiseks.

- Noored ja noorsootöötajad

Fookusgrupp, milles osalesid piirkonna noored ning noorsootöötajad. Fookusgrupi intervjuu viidi läbi kahes osas: arutelugrupina laua taga ning samuti Facebook'i sotsiaalmeedia keskkonnas.

Arutelugrupp toimus 2014. a märtsi alguses Ida-Viru Ettevõtluskeskuses. Arutelugrupis osales 7 inimest.

Facebook'i arutelu toimus 2014.a märtsis kuni 30-aastaste noorte seas, kes mingil põhjusel Ida-Virumaal enam ei ela. Arutelus paluti välja tuua, millised tingimused peaksid olema täidetud, et nad kodukohta tagasi tuleksid (sh need, kes praegu mujal õpivad).

Piirkonnast lahkumist põhjustab olulisel määral kuvand Tallinnast kui „tegijate“ elukohast. Õppejärgselt KIKO piirkonda naasmiseks on vaja väljakutseid pakkuvaid ning erialalt sobivaid töökohti ja piisavalt kvaliteetset ning teenusterohket elukeskkonda.

Oluline on noorte kaasamine erinevatesse tegevustesse ning nende kohtlemine võrdsete partneritena.

- Ettevõtjad

Ettevõtjate fookusgrupp viidi läbi 2014.a märtsi alguses Ida-Viru Ettevõtluskeskuses. Osales 7 ettevõtjat.

Ettevõtjate jaoks on oluline otsustusprotsesside läbipaistvus. Neile on vaja tagasisidet esitatud projektaotluste kvaliteedi osas. Toetustes tuleb vältida selliste ettevõtlusprojektide toetamist, mis ei ole äriiselt jätkusuutlikud. Samuti tuleb vältida kõlvatu konkurentsi tekkimist toetuste najal. Tuleb vältida olukordi, kus ettevõtluslaadseid tegevusi viiakse ellu läbi mittetulundusühingute ning kasutades ebaõiglast eelist läbi väiksema omafinantseerimisnõude.

Ettevõtjatepoolne valeandmete esitamine peab olema taunitav, kuna selliste andmete baasil läbi läinud projektitaotlused pärsivad tõeste taotluste edukust.

Venekeelsete väikeettevõtjate kaasamine on tulevikus oluliseks väljakutseks.

Ettevõtjate jaoks on oluline selge ja läbipaistev hindamisprotsess. Oluline on KIKO toetuste ergutava mõju olemasolu. Ettevõtjate jaoks on oluline investeerida oma toodete ja teenuste arendamisse.

- Vabaihendused

Vabaihenduste ja avaliku huvi fookusgrupp viidi läbi märtsi alguses Ida-Viru Ettevõtluskeskuses. Osales 6 vabaihenduste esindajat.

Suuremate projektide puhul tuleb vabaihenduste juhtidel teha pankadele isiklikke käendusi, mis ei ole hea. Menetlusperiood toetuste kättesaamiseks on pikk ning see lisab vabaihendustele täiendavaid kulusid. Vabaihenduste projektitaotlustel on sageli probleeme jätkusuutlikkusega. Teostatud investeeringut on vaja hiljem üleval pidada ning see võib osutada keeruliseks olukorras, kus MTÜd ei soovi ja/või ei ole võimelised ise oma raha sellesse investeerima.

Oluline on parandada vabaihenduste projektikoostamise ja projektijuhtimise võimekust.

Vabaihenduste jaoks on oluline info kättesaadavus veebis ning samuti on vajalik toota ka venekeelset informatsiooni. Oluline on hindamisprotsessi arusaadavus ning läbipaistvus.

Kokkuvõtvalt saab fookusgruppide intervjuudest järeldada kahetist arenguvajadust: jätkusuutlike toodete ja teenuste loomist piirkonda ning taotlejate arenguvõimekuse kasvatamise vajadust.

Arengupotentsiaalina saab antud kontekstis käsitleda KIKOs olemasolevat oskusteavet ning KIKO partnervõrgustikku.

Google küsitluse kokkuvõte²

Strateegiaprotsessi raames viidi läbi möödunud programmiperioodi taotlejate hulgas internetipõhine (Google keskkond) ankeetküsitlus, millele vastas 37 respondenti - 21 ettevõtjat ja 16 vabaihendust. Vastanute hulgas oli 3 KIKO liiget ning 33 KIKO-välisest taotlejat.

Vastajad hindasid taotluste sidumist KIKO strateegiaga keskmiselt keeruliseks, kuid üldjoontes arusaadavaks.

---

² Küsitlust kokkuvõttev fail on lisatud Lisa 4-s

Ligi pooled taotlejatest märkisid, et olulisi probleeme taotlemise protsessis ei olnud. Taotlemisel esile kerkinud probleemidest olid enim mainitud pikad menetlemistähtajad.

Toetuste asjakohasust ja taotlemise süsteemi tervikuna hinnati heaks. Oluliste toetusvajadustena toodi välja vajadust toetada ettevõtjate konkurentsivõime kasvu ning vajadust uute toodete ja teenuste väljaarendamiseks.

Toetuse liikidena nähti eelkõige ettevõtjate investeeringuid seadmetesse ja hoonetesse, kultuuri- ja spordiürituste korraldamist ning koolitusi.

Läbi viidud küsitlus defineeris arenguvajadustena eelkõige investeeringuvajaduse uute toodete ja teenuste loomiseks ja olemasolevate arendamiseks ning elukeskkonna parema kvaliteedi tagamiseks.

Arengupotentsiaaliks on selles kontekstis ettevõtjate huvi ja võimekus oma tooteid ja teenuseid arendada ning KIKO partnerite võimekus ning soovi sellist tegevust toetada. Oluline on LEADER-vahendite olemasolu selle tegevuse rahastamiseks.

Strateegia koostamise protsessi raames teostati kaasamist erinevatel tasemetel:

Informeerimine

- Huviliste teavitamine läbi KIKO kodulehe - strateegia koostamisega seotud materjalid riputati üles kodulehele, samuti teavitati strateegia koostamisega seotud kokkusaamistest ja üritustest.

Konsulterimine

- Tagasiside kogumine läbi liikmete ning mitteliikmetest kasusaajate küsitluse: viidi läbi internetipõhine küsitlus KIKO teenuste, klientide rahulolu ning tulevikuootuste kohta.
- Erinevate huvigruppide sisendi kogumine läbi fookusgruppide intervjuude: intervjuud viidi läbi eelmises strateegias prioriteetseks määratud sihtgruppidega - noortega, ettevõtjate ja vabäähendustega. Intervjuud võimaldasid saada huvigrupipõhist tagasisidet ning kaardistada huvigruppide ootusi uue perioodi osas

Partnerlus

- Viidi läbi rida liikmetele suunatud strateegiaüritusi: „avatud ruumi“ formaadis strateegiaprotsessi algatuskoosolek, strateegiaseminarid (8 strateegiaseminarid) ning strateegiakoosolekud, kus osalesid KIKO liikmed.

Võimustamine

- Strateegia kinnitab KIKO üldkoosolek.

Kokku osales strateegia koostamises 245 inimest.

3.2 Tegevuspiirkonna SWOT-analüüs

<p>Tugevused</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tegevusgrupi piirkonna suur elanike arv 2. asukohast ja looduslikust keskkonnast tulenevad aspektid: avatus merele, EL piiriäärne asend, looduskeskkonnast tulenev kõrge turismipotentsiaal (pankrannik, tuntud kuurordid Narva-Jõesuu ja Toila) 3. KIKO piirkonna vahetus läheduses asuv Ida-Virumaa linnastu, mille elanikud pakuvad turgu KIKO piirkonna mikro- ja väikeettevõtjatele ning on ka tööjõu allikaks 4. arvestatav spordi-, kultuuri- ja vabaaja teenuste valiku olemasolu tegevuspiirkonnas 5. KIKO-l on hea kogemus LEADER-meetme rakendamisel ja tugev tuumik liikmesmeeskonna näol 6. KIKO-l on hea koostöökogemus erineva võrgustikuga ja teiste kohalike tegevusgruppidega nii Eestist kui välismaalt 	<p>Nõrkused</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eesti keskmisele oluliselt alla jääv ettevõtlusaktiivsus 2. ebapiisav elukeskkonna kvaliteet KIKO piirkonnas 3. erinevate spordi-, kultuuri- ja vabaajavaldkonna tegutsejate ebapiisav omavaheline sünergia. 4. mastaapsete tööstusparandi objektide olemasolu piirkonnas, mis loob vajaduse neile uute funktsioonide leidmiseks (kaevandused, karjäärid, kasutuseta tööstusobjektid) ning mis võivad põhjustada negatiivset mõju loodus- ja elukeskkonnale. 5. heterogeenne rahvastiku koosseis (kahe suurema keelekogukonna olemasolu) ning sellest tulenevad täiendavad arenguvajadused (kakskeelne keskkond)
<p>Võimalused</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. uute vertikaalselt integreeritud tarneahelate väljaarendamine põllumajandustoodangul põhineva toidutootmise valdkonnas, samuti ka uuenduslike toodete juurutamine ning uute turismitoodete ja teenuste 	<p>Ohud</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. rahvastiku vähenemise ja vananemise trend Eestis tervikuna, Ida-Viru maakonnas ning sh KIKO piirkonnas 2. noorte väljarände trend suurtesse linnadesse 3. välispoliitilistest pingetest tulenevad negatiivsed mõjud

<p>rakendamine</p> <p>2. tõhusam koostöö teiste tegevusgruppidega, sh Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi tegevusgrupiga (Virumaa Rannakalurite Ühing)</p> <p>3. elanikkonna vananemisest tuleneva trendi leevendamine läbi spetsiifiliste tööturulahenduste leidmise eakametele inimestele</p>	<p>ettevõtlusele (turism, toodete eksport idasuunal)</p> <p>4. venekeelse elanikkonna eemalejäämine KIKO tegevustest</p>
--	--

Tugevused

Tugevuste osas on olulisemad (tähtsuse järjekorras):

1. **Tegevusgrupi piirkonna suur elanike arv** - tugevus loob eeldused selleks, et KIKO poolt osutatavatele teenustele on olemas laialdane tarbijaskond ning annab KIKO-le tarbijate mõistes jätkusuutlikkuse. Samuti on palju potentsiaalseid toetuste taotlejaid. Niisugune olukord loob eeldused edukateks ettevõtluse, elukeskkonna ja koostöö arengusse suunatud meetmete rakendamiseks.
2. **Asukohast ja looduslikust keskkonnast tulenevad aspektid:** avatus merele, EL piiriäärne asend, looduskeskkonnast tulenev kõrge turismipotentsiaal (pankrannik, tuntud kuurordid Narva-Jõesuu ja Toila) - tugevus loob eelduse mikro- ja väikeettevõtluse arendamiseks, piirkonna turundamiseks läbi Eesti ühe atraktiivsema vaatamisväärsuse (Balti klindi) ning Eestis ja välismaal tuntud kuurortide (Narva-Jõesuu ja Toila). Tekib võimalus arendada ettevõtlusvaldkondi, mis on seotud piiri läheduse ja turismi arenguga nii turismiteenuste pakkumise vallas kui ka turismi toetava ettevõtluse vallas - eelkõige kohaliku toidu tootmises ja turundamises.
3. **KIKO piirkonna vahetus läheduses asuv Ida-Virumaa linnastu, mille elanikud pakuvad turgu KIKO piirkonna mikro- ja väikeettevõtjatele ning on ka tööjõu allikaks** - tugevus loob eelduse piirkonna mikro- ja väikeettevõtluse arenguks, arvestades asjaolu, et piirkonna toodetele (nt kohalik toit) ja teenustele (sh turismiteenustele) on olemas ka arvestatav kohalik nn „koduturg“ suurusega ca 150 000 inimest. Suurematest linnadest on võimalik kaasata vajadusel tööjõudu. Linnastus tegutsevad suurettevõtted loovad turu allhangeteks ning innovaatiliste toodete ja teenuste pakkumiseks ka tööstussektoris.
4. **Arvestatav spordi-, kultuuri- ja vabaajateenuste valiku olemasolu tegevuspiirkonnas** - tugevus loob eeldused elukeskkonna kvaliteeti kujundavate teenuste pakkumise arendamiseks tegevuspiirkonnas. Tugevuse toel on võimalik luua terviklik elukeskkonna teenuste võrgustik.
5. **KIKO-l on hea kogemus LEADER-meetme rakendamisel, liikmeskonna näol on tekkinud tugev tuumik** - tugevus loob eelduse selleks, et KIKO-s

olemasolev oskusteave leiab parimat rakendust KIKO liikmetele ja tegevuspiirkonna ettevõtetele, mittetulundusühingutele ja omavalitsustele teenuste pakkumisel ning piirkonna terviklikul arendamisel; LEADER-tegevused omavad positiivset mõju piirkonna arengule seoses KIKO liikmete igapäevase toimetamisega.

6. **KIKO-l on kogunenud hea koostöökogemus erinevate võrgustikega ja teiste kohalike tegevusgruppidega nii Eestist kui välismaalt - tugevus loob eelduse edukateks koostöötegevusteks valdkondades, mis on ühiselt kokku lepitud (kohalik toit, turism, haldusalane koostöö teiste tegevusgruppidega dubleerimise vältimiseks).**

Nõrkused

Nõrkuste osas on olulisemad (tähtsuse järjekorras):

1. **Eesti keskmisele oluliselt alla jääv ettevõtlusaktiivsus** - nõrkust saab leevendada läbi ettevõtluse toetusmeetme, mis on suunatud eelkõige mikro- ja väikeettevõtjatele (arvestades KIKO kasutuses olevaid ressursse).
2. **Ebapiisav elukeskkonna kvaliteet KIKO piirkonnas** - elukeskkonna kvaliteet piirkonnas jätab soovida nii füüsilises plaanis (väike infrastruktuur, erinevad objektid) kui ka elukeskkonna kvaliteeti kasvatavate teenuste plaanis (sh kogukonnateenused). Nõrkust saab leevendada läbi mõtestatud investeerimistegevuse elukeskkonna kompleksse arengusse.
3. **Erinevate spordi-, kultuuri- ja vabaajavaldkonna tegutsejate ebapiisav omavaheline sünergia.** - nõrkus pärsib spordi-, kultuuri- ja vabaajategevustele suunatud ressursside tõhusat kasutamist. Nõrkust leevendab valdkonna asjakohaste partnerite koostöö ning selle toetamine KIKO poolt.
4. **Mastaapsete tööstuspärandi objektide olemasolu piirkonnas, mis loob vajaduse neile uute funktsioonide leidmiseks (kaevandused, karjäärid, kasutuseta tööstusobjektid) ning mis võivad põhjustada negatiivset mõju loodus- ja elukeskkonnale** - nõrkus mõjutab negatiivselt elukeskkonda. Nõrkust pärsivad nimetatud objektide taaskasutusele võtmine ning nende läheduses ettevõtlus- ja elukeskkonna parendamisele suunatud meetmete rakendamine (nt Kohtla-Nõmme kaevandus-park muuseum, endised põlevkivikarjäärade alad, altkaevandatud alad vm).
5. **Heterogeenne rahvastiku koosseis (kahe suurema keelekogukonna olemasolu) ning sellest tulenevad täiendavad arenguvajadused (kakskeelne keskkond)** - nõrkus pärsib ettevõtluse arengut piirkonnas (venekeelse ettevõtlusalase info kättesaadavus on väiksem). Nõrkust pärsib ettevõtluse toetamise meetmete rakendamine moel, kus need on kättesaadavad ka venekeelse elanikkonna esindajatele. See toob endaga kaasa lisakulusid.

Võimalused

Olulisemad võimalused tulenevad eeltoodud tugevustest (tähtsuse järjekorras):

- 1. Uute vertikaalselt integreeritud tarneahelate väljaarendamine põllumajandustoodangul põhineva toidutootmise valdkonnas, samuti ka uuenduslike toodete juurutamine ning uute turismitoodete ja teenuste rakendamine** - koduturu olemasolu ja suur turistide voog loovad eelduse KIKO piirkonna väiketootjatele oma toodete ja teenuste realiseerimiseks. Arevestades asjaolu, et KIKO kui maapiirkonna ettevõtlus, on olulisel määral seotud põllumajandusliku tootmise ning põllumajandusliku toodangu ümbertöötlemisega. See on ettevõtlusvaldkond, mida eelisarendada, (eelkõige kohaliku toidu tootmisele orienteeritud ettevõtlus ning turismiettevõtlus). Need valdkonnad on tihedalt ka omavahel seotud. Uuenduslike toodete jaoks loovad tausta KIKO piirkonna lähedases linnastus tegutsevad suuremad ettevõtted, pakkudes turgu allhangeteks ning tehnoloogimajakamate teenuste ja toodete pakkumiseks. Võimaluse realiseerimist toetab mikro- ja väikeettevõtluse toetamisele suunatud meetme rakendamine.
- 2. Tõhusam koostöö teiste tegevusgruppidega, sh Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi tegevusgrupiga (Virumaa Rannakalurite Ühing)** - KIKO-sse koondunud koostöökogemused leiavad väljundi koostöös teiste tegevusgruppidega ning eriti naabertegevusgrupi VIKO-ga (Virumaa Koostöökogu) ning piirkonna kalanduse tegevusgrupi VRKÜ-ga (Virumaa Rannakalurite Ühing), kelle huvid ettevõtlusvaldkonna arendamisel haakuvad samuti kohaliku toidu valdkonnaga (sh kalatooted) ning turismivaldkonna arendamisega. Võimaluse realiseerimist toetab koostöö ja ühistegevuste toetamisele suunatud meetme rakendamine.
- 3. Elanikkonna vananemisest tuleneva trendi leevendamine läbi spetsiifiliste tööturulahenduste leidmise eakametele inimestele** - võimalus tekib, kuna praegune seis eakametele inimestele mõeldud sobivate tööturu lahendustega on ebapiisavalt arenenud. Selles valdkonnas on potentsiaali eelkõige kogukonnateenuste arendamisel, kuhu saaks kaasata tegutsema ka eakamaid inimesi. Läbi eakamate kaasamisel aktiivsele tööturule paraneks ka põlvkondadevaheline side. Võimalust toetavad nii ettevõtluse arendamisele suunatud meetme rakendamine kui ka koostöö ning ühistegevuste meetme rakendamine (eelkõige koolitus- ja teavitusvaldkonnas).

Ohud

Olulisemad ohud tulenevad eeltoodud tähtsamatest nõrkustest (tähtsuse järjekorras):

1. **Rahvastiku vähenemise ja vananemise trend Eestis tervikuna, Ida-Viru maakonnas ning sh KIKO piirkonnas** - ohu realiseerumist vältida ei ole KIKO tegevuste raames võimalik, ohu leevendamiseks saab rakendada meetmeid, mis innustaksid kohalikke noori hariduse omandamise järgselt piirkonda naasma, leidma lahendusi tööjõu kättesaadavuse parandamiseks läbi tööturult praegu eemal olevate elanike kaasamise ning ettevõtlus- ja elukeskkonna kompleksse arendamise. Ohu leevendamist toetavad kõik KIKO poolt rakendatavad meetmed nii ettevõtluse, elukeskkonna kui ka koostöö ja ühistegevuse toetamiseks.
2. **Noorte väljarände trend suurtesse linnadesse** - noorte väljaränne suurematesse linnadesse toimub nii KIKO piirkonnas kui ka Ida-Viru maakonnas tervikuna. Ohu leevendamiseks saab ellu viia meetmeid, mis aitavad noortel juba aegsasti tekitada ettevõtlusel põhinevaid sidemeid piirkonnaga (kogemused, sh õppereisidelt saadud, näitavad, et tagasi pöörduvad sageli need noored, kes tegutsevad piirkonna ettevõtluses - perefirmas või mujal). Selliseks meetmeks on mikro- ja väikeettevõtluse toetamine. Samuti kasvatab noorte motivatsiooni piirkonda naasmiseks kvaliteetse elukeskkonna olemasolu, eelkõige teenuste osas, mida saab toetada läbi elukeskkonna arendamise meetme.
3. **Välispoliitilistest pingetest tulenevad negatiivsed mõjud ettevõtlusele (turism, toodete eksport idasuunal)** - ohu realiseerumisele KIKO-l mõju puudub, kuid on võimalik ohu realiseerumisest tulenevaid mõjusid leevendada. Selleks tuleb eelkõige mitmekesistada piirkonna turismiturge ning vältida kontsentreerumist ainult Vene turule. Seda toetab koostöö ja ühistegevuste meede, mis aitab läbi koolituste ja turunduse turismivaldkonna ettevõtjail tegutseda teistel turgudel, kasutada IKT-l põhinevaid lahendusi oma turu laiendamiseks.
4. **Venekeelse elanikkonna eemalejäämine KIKO tegevustest** - ohtu on võimalik vältida läbi venekeelsele elanikkonnale suunatud teavitustegevuse ning venekeelse elanikkonna tõhusama kaasamise.

KIKO piirkonna SWOT-analüüsist võib teha kokkuvõtva järelduse:

- KIKO piirkonna jaoks on oluline tagada piirkonna elanike arvu vähenemise ja vananemise tempo pidurdumine, selleks tuleb omakorda eelkõige arendada kohaliku väikeettevõtlust, mis pakub töökohti, tooteid ja teenusi ning KIKO elukeskkonda füüsilisel tasandil, samuti ka avaliku sektori ja kolmanda sektori poolt pakutavate teenuste paketti. Eelisarendatavad mikro- ja väikeettevõtluse valdkonnad on toidu tootmine, turism ning uuenduslik väiketootmine või teenuste osutamine.

Arenguvajaduste ja arengupotentsiaali kokkuvõte on koostatud lähtuvalt KIKO piirkonna hetkeolukorra analüüsist, fookusgruppide intervjuudest, „avatud ruumi“ seminarist, Google küsitlusest ning SWOT-analüüsist.

	Arenguvajadus	Arengupotentsiaal
Hetkeolukorra analüüs majandusvaldkonnas	<ul style="list-style-type: none"> • Toodete ja teenuste arendamine piirkonnas • Erinevate ettevõtlussektorite vaheline võrgustumine • Ettevõtlusaktiivsuse kasvatamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Põllumajandus, metsandus ja kalandussektori ettevõtted • Veendus ja laondusettevõtted • Turismiteenust pakkuvad ettevõtted • Suurte turismiturgude lähedus ja kättesaadavus
Hetkeolukorra analüüs rahvastikuprotsesside valdkonnas	<ul style="list-style-type: none"> • Rahvastiku vähenemise ja vananemise pidurdamine • Elukeskkonna kvaliteedi parandamine • Uute teenuste ja toodete loomine • Tähelepanu pööramine eakamate inimeste tööturule ja ettevõtlusesse toomisele 	<ul style="list-style-type: none"> • Looduslikud eeldused elukeskkonna kujundamiseks • Turistide voog pakub täiendavaid võimalusi teenuste ja toodete arendamiseks • Ida-Virumaa linnastu elanike baasil on olemas turgu KIKO väikeettevõtjatele
Hetkeolukorra analüüs kodanikuühiskonna ja avalike teenuste valdkonnas	<ul style="list-style-type: none"> • Spordi- ja huvitegevuse mitmekesistamine • Olemasoleva spordi- ja kultuuriasutuste infrastruktuuri kasutamise efektiivsuse kasvatamine • Erinevate ürituste dubleerimise vältimine läbi tõhusama koostöö 	<ul style="list-style-type: none"> • Olemasolev vabaihenduste võrgustik ning vabaihenduste tegutsemise kogemus • Olemasolev kultuuri- ja spordi füüsiline infrastruktuur • Olemasolev koostöökogemus ürituste korraldamise vallas
„Avatud ruum“	<ul style="list-style-type: none"> • Uute kõrgema kvaliteediga töökohtade loomine, mis võiks olla atraktiivsed ka noortele 	<ul style="list-style-type: none"> • Linnades paiknev tööstus pakub turgu väikeettevõtjatele • Kasvav turistide voog pakub võimalusi väikeettevõtjate

		tootearenduseks ning teenustepaketi mitmekesistamiseks
Fookusgruppide intervjuud	<ul style="list-style-type: none"> Vajadus uute teenuste ja toodete järele Ettevõtjate ja vabäähenduste arenguvõimekuse kasvatamine 	<ul style="list-style-type: none"> KIKO kogemus ettevõtluse ja kolmanda sektori toetamisel Arenguvaldkonna partnervõrgustik maakonnas
Google küsitlus	<ul style="list-style-type: none"> Vajadus investeeringute järele toodete ja teenuste arendamiseks: ettevõtjatel seadmed ja hooned, avalikus ja kolmandas sektoris elukeskkonna kvaliteedi parandamine 	<ul style="list-style-type: none"> Ettevõtjate, vabäähenduste ja omavalitsuste valmisolek arendustegevusi kavandada ning ellu viia KIKO partnerite kogemus arenguprojektide tugimisel
Õppereisid (Austria, Portugal, Itaalia, Eesti)	<ul style="list-style-type: none"> Kohapealne võrgustumine loob eeldused kohaliku majanduse paremaks toimimiseks Keskendumine oma kohalikule ressursile ning selle baasil toodete pakkumisele 	<ul style="list-style-type: none"> Olemasolev rahvusvaheline kogemus kohaliku elu- ja majanduskeskkonna kujundamisel Rahvusvahelisi koostöökogemusi omav liikmeskond
SWOT-analüüs	<ul style="list-style-type: none"> KIKO teenustepaketi arendamine ning täiendamine piirkonna ees sesivatele väljakutsetele vastamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> Olulisemad tegevusvaldkonnad: mikro- ja väikeettevõtlus (toidu- ja turismisektor, uuenduslikkus); elukeskkonna arendamine; ühistegevuste, koostöö ja kompetentside arendamine

Olulisemate arenguvaldkondadena saab eeltoodu põhjal defineerida:

- **Väikeettevõtluse arengut**, mis toob turule uusi tooteid ning põhineb oluliselt koahlikul ressursil nii toiduainete tootmises kui ka turismiteenuste pakkumises. Väikeettevõtlus pakub tööd nii noortele kui ka eakatele ning tekitab noorte ettevõtjate puhul tugevamat seost piirkonnaga. Väikeettevõtluse arenguks on olemas vajalikud arengueeldused toimivate võrgustike, olemasolevate turgude ja kasvava oskusteabe näol.
- **Elukeskkonna arengut**, mis parandab eelkõige elanikele ja piirkonna küllastajatele suunatud erinevaid teenuseid, mida osutavad lisaks ettevõtjatele ka vabaihendused ja kohalikud omavalitsused. Elukeskkonna arendamiseks on olemas arengueeldused läbi toimiva vabaihenduste võrgustiku, põhiliselt omavalitsuste kanda oleva spordi- ja kultuuriasutuste infrastruktuuri ning nii välis- kui sisemaise koostöökogemuse olemasolu.
- **Inimeste oskusteabe ja koostöövõimekuse arengut**, mis on horisontaalseks baasiks nii ettevõtluse kui kodanikuühiskonna toimimiseks. Oluliseks vajaduseks on kasvatada võrgustikutöö oskusi ja võimekust, vajalik on parandada piirkonna elanike oskusteavet eelkõige põhilistes KIKO arengusuundades (turism, kohalik toit). Arenguks vajalikud eeldused on olemas läbi toimiva kolmanda sektori võrgustiku ning olemasolevate koostöösidemete nii Eestis kui mujal. Piirkonnas toimub mitmeid atraktiivseid ning laialt tuntud üritusi, mis loovad eelduse paremaks koostööks (Oru pargi promenaad, Toila muinastulede öö, Toila merepäevad, Jõhvi balletifestival, Seitsme linna muusika, Narva-Jõesuu silmfestival jt).

IV. Eelmiste strateegiliste eesmärkide täitmine ja saavutatud tulemused

Eelmise strateegia kokkuvõtteks saab välja tuua:

Positiivne:

- Hindamissüsteem on hea - komisjon on olnud algusest peale juhatusest eraldi. Liikmeid on hindamiskomisjoni palju kaasatud (pooled liikmed on kas hindamiskomisjonis või juhatuses). Projektide kättesaadavus võiks olla lihtsam, nt läbi kodulehe.
- Koostööprojekte on olnud mitmeid, hea näide on kohaliku toidu projekti käivitamine, millesse KTG on algatajana panustanud.
- Väikseid põllumehi ja uusi väiketootjaid on juurde tulnud.
- Piirkonna turismitrukis on olnud hea (teostamiseks kasutati tegevuskulusid ja projektitoetust). See on oluline väikestele tegijatele, kuna nad on saanud trükisesse sisse. Soov on oma piirkonna väikeettevõtjad n-õ pildile saada ning siduda toidu teema turismiga.

Väljakutsed:

- Hindamiskriteeriumid peaks olema rohkem lahti kirjutatud, kuigi neid muudeti ühiselt.
- Strateegiaga on loodud kõik võimalused erinevateks tegevusteks, mistõttu on täna raske ära öelda, et projekt ei vasta strateegiale (laiapõhjalisus). Seda on taotlejate poolt ka ära kasutatud.
- Kui keegi tahab petta, siis peaks saama teda takistada järgmiste projektide puhul - LEADER- määruses võiks see sees olla.
- Projektide raames ei saa seada taotlejatele tingimusi - nt et pead võtma praktikale inimesi vms. Nii on võimalus, et taotluses kirjutatakse, aga tegelikult ei tehta. Võiks olla kohustused ka taotlejal, nt lepinguga sätestatud. Austria näitel on see tavaline (omavaheline leping).

(Väljavõte LEADER tegevusgruppide vahehindamise intervjuust 2013)

KIKO olulisemates arengusuundades realiseeriti perioodi jooksul järgmisi projekte:

Kohaliku toidu arendamise raames rahastati 39 erinevat arendusprojekti ligi 345 000 euro ulatuses. Turismisektoris toetati 73 projekti summas ligi 900 000 eurot. Noorteprojekte toetati 42 korral summas ligi 355 000 eurot.

Kohaliku toidu projektide kaudu on arendatud Viru Toidu võrgustiku tööd eesmärgiga tekitada piirkonda uusi tootjaid ja uusi tooteid.

MTÜ Kirderanniku Koostöökogu on Viru Toit tegevustesse panustanud nelja projekti elluviimisega toetussummas 23 742 eurot. Teemadeks Viru Toidu brändi loomine ja tegevuskava koostamine, meeskonnakoolitus sidumaks toidu ja turismiettevõtjaid ning kaks õppereisi.

MTÜ Kirderanniku Koostöökogu on liitunud tootjate ja toitlustajate katusorganisatsiooniga MTÜ Kohalik Toit, et arendada võrgustiku tööd. MTÜ Kohalik Toit on saanud Kirderanniku Koostöökogu toetust kolme erineva turundusprojekti toetamiseks: loodud on koduleht www.virutoit.ee, soetatud müügitelgid ja messimööbel, väiketoitlustajate võrgustiku töö tugevdamiseks soetatud BBQ-ahi, grillpannid ja termokastid ning korraldatud tunnustusüritus.

Samuti on tegevusgrupp suunanud mitmed taotlusvoorud väiketootjate tegevuste tugevdamiseks.

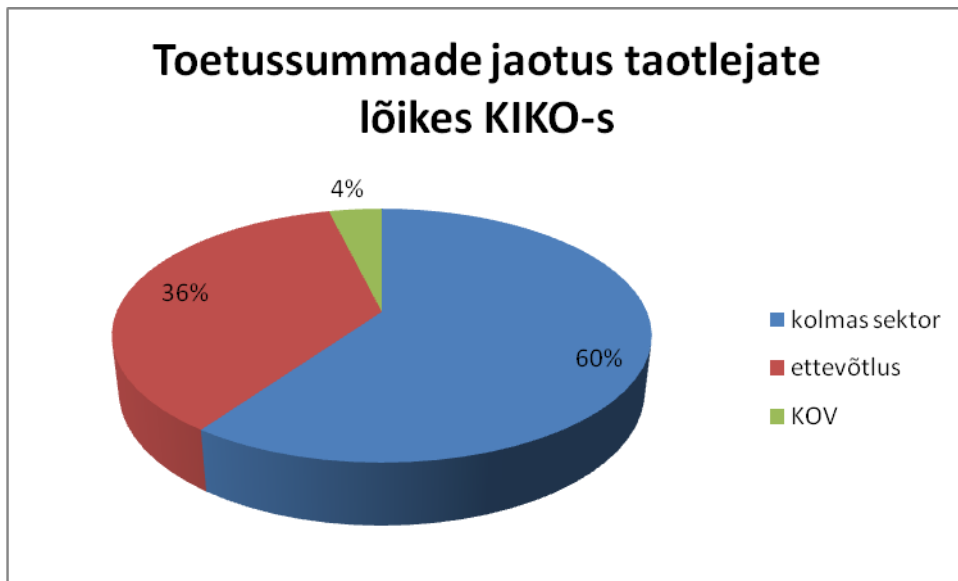
Teiseks valdkonnaks, mis eelmisel perioodil tähelepanu pälvis, oli **maaturismi arendamine**.

MTÜ Kirderanniku Koostöökogu enda algatatud ja ellu viidud oli 9 projekti, kus eesmärgiks oli turismi arendamine, sh keeltekursused, piirkonna temaatiliste marsruutide väljatöötamine ja trükised, erinevad koolitused teenindajatele ning meeskonnale jms.

Noorte projektidest väärivad märkimist suviste õpilasmalevate läbiviimine koostöös omavalitsustega, tegevusgrupi poolt algatatud koostööprojekt - robotikavahendite soetamine piirkonna noortele.

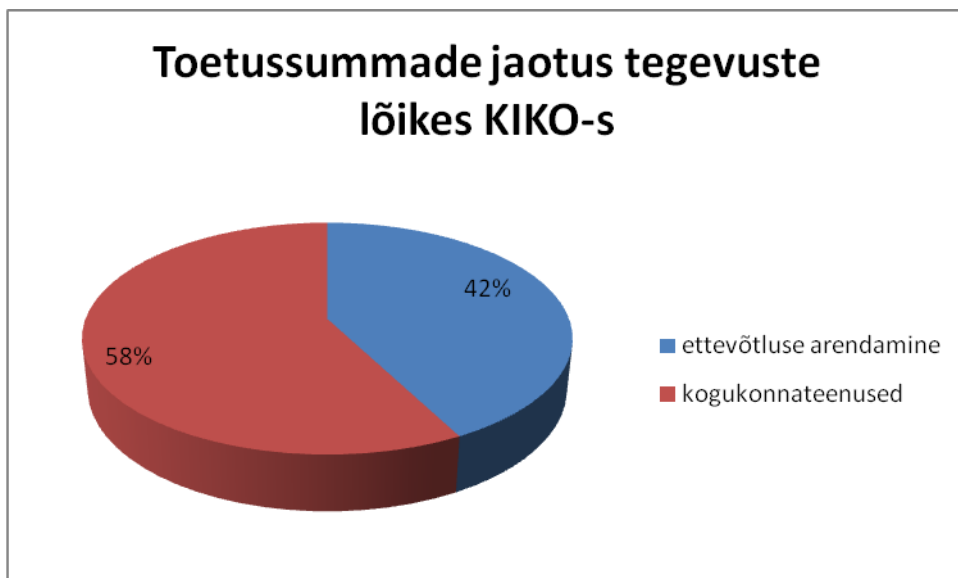
Toetussummade jagunemine

Eelmisel perioodil antud toetusest jagunes toetussumma taotlejate lõikes järgmiselt: kolmas sektor 59,8% ja ettevõtjad 36,4% ning KOV-id 3,8%.

Joonis 4 Toetussumma jagunemine taotlejate tegevusvormi kaupa

Kuna mitmed kolmanda sektori organisatsioonid on saanud toetust ettevõtluse arendamiseks, saame teise pildi, kui vaatleme makstud toetusi tegevusalade lõikes. Ettevõtluse arendamiseks on jagatud 42,3% ja kogukondade arendamiseks ja investeeringuteks 57,7% kogu toetuste mahust (perioodi jooksul kokku 2,269 miljonit eurot).

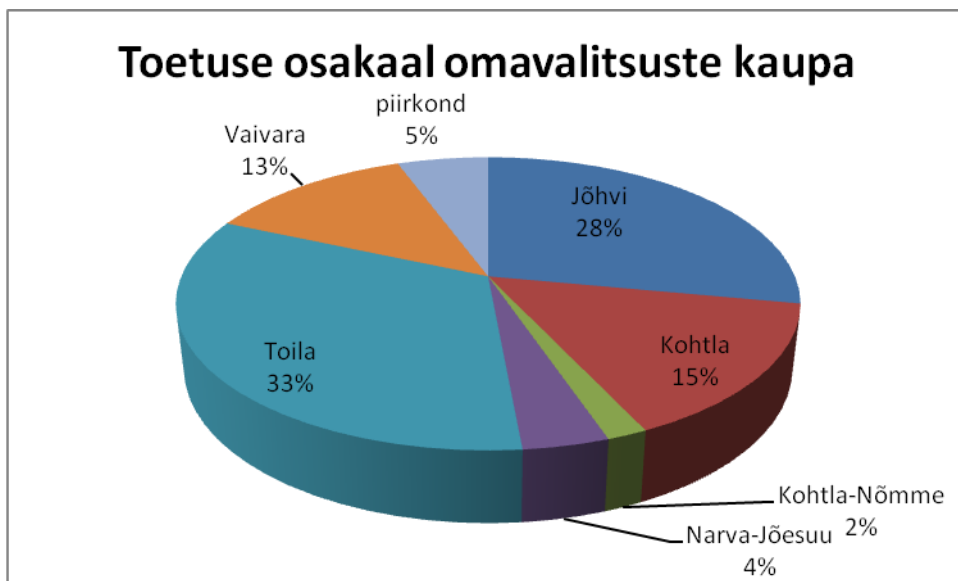
Joonis 5 Toetussummade jagunemine tegevusalade lõikes

Suurima mahuga Kogukonna investeeringuteks olid Ida-Viru Talupidajate hoone rekonstrueerimine ja Ida-Viru Jahimeeste Seltsi skeet radade ehitus lasketiiru aladele. Mahukamad olid veel Saka pargi väliekspositsiooni loomine ja Jõhvi jalgpallistaadioni investeeringud. Laste mänguväljakuid rajati nelja külasse, kahel juhul korrastati külaplatsid ning toetati osaliselt Pühajõe kogukonnahoone

rekonstrueerimist. Toetasime ka Jõhvi eakate päevakeskuse sisustamist.

Ettevõtluse arendamisel olime toetusega abiks kahe pagaritöökoja loomisel, samuti soetati Jõhvi Promenaadi talupoe sisustus LEADER toetusega. Kohaliku toidu teematika arendamise eesmärgil oli oluline Konju Mõisa talu juustuvanni ja rändkauplusauto soetamise toetamine. Uudne ettevõtmine piirkonnas on OÜ Raudkivi õunaiaia loomine, meie toetus läks vihmutussüsteemi ja piirdeaia rajamiseks. Turismi edendamise eesmärgil oleme toetanud Aluoja puhkeküla veevarustussüsteemi ja vaba-aja platsi rajamist, Motovilla Smart House lahenduse soetamist, Valaste puhkeküla ehitust, Valaste Grupp OÜ kodumajutuse ehitust, Valge Hobu Trahteri rekonstrueerimist jpm. Ainulaadseks Eestis on Vokas asuva ekspordile orienteeritud kalastustarvete tootmistehhi loomine, mida oleme toetanud seadmete soetamisel ja hoone rekonstrueerimisel. Samuti loodi piirkonnas uus ettevõtte OÜ SodaX, kes pakub erinevaid puhastustöid LEADER toetusega soetatud soodapritsi abil. Põllumehi oleme aktiivselt toetanud põllumajandustehnika soetamisel.

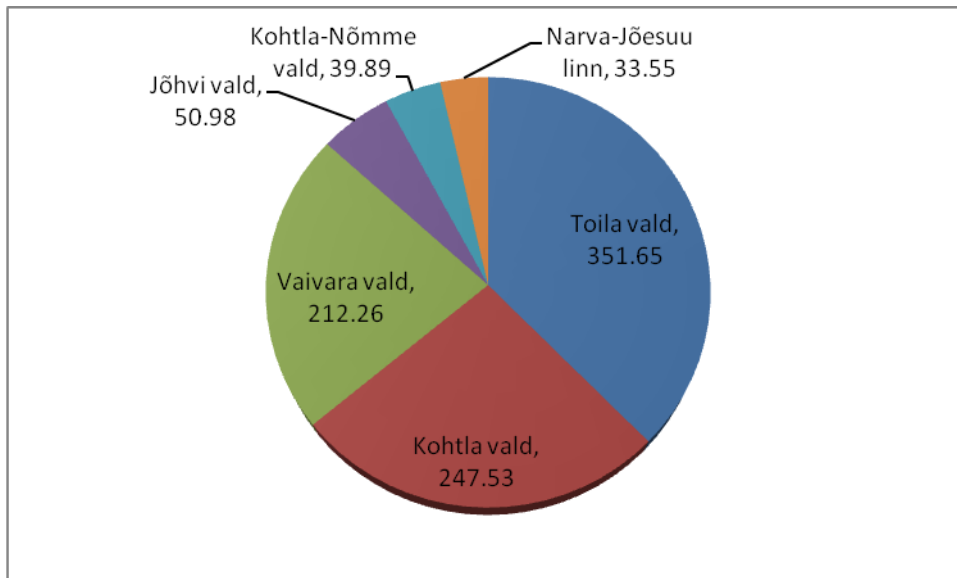
Omavalitsuste lõikes on kõige rohkem toetuste taotlusi esitanud ja samas ka kõige enam toetusi saanud Toila valla ettevõtjaid ning kolmanda sektori taotlejad, veidi väiksema taotlemisaktiivusega olid KIKO-st lahkunud Kohtla ja Vaivara vallad. Tagasihoidlikud on olnud Narva-Jõesuu linna ja uustulnuka Kohtla-Nõmme (alates 2011.a) piirkonna taotlejad.

Joonis 6 Toetuse osakaal KIKO omavalitsuste kaupa

Keskmiselt on ühe elaniku kohta piirkonnas jagatud toetussumma 108,21 eurot. Omavalitsuspiirkonniti on sama näitaja 1 elaniku kohta:

Toila vald	351,65 eurot
Kohtla vald	247,53 eurot
Vaivara vald	212,26 eurot
Jõhvi vald	50,98 eurot
Kohtla-Nõmme vald	39,89 eurot
Narva-Jõesuu linn	33,55 eurot

Joonis 7 Keskmine toetussumma ühe elaniku kohta KIKO omavalitustes (eurodes)

Vahendite senine jaotus on olnud kooskõlas KIKO strateegia suunaga ettevõtluse arendamisele, pakkudes proportsionaalselt suuremat osa toetusvahenditest ettevõtlussektorile (arvestusega, et ka kogukonnateenuste arendamisele kulunud summad haakuvad olulisel määral ettevõtlusega). Omavalitsuseti on jaotus olnud ebahütlane, kus kolm valda: Toila, Kohtla ja Vaivara on saanud elaniku kohta enam toetust kui Jõhvi, Kohtla-Nõmme ja Narva-Jõesuu. Jõhvi puhul on selline tulemus eeldatav, kuna valla elanike arv on võrreldes teiste omavalitsutega suurusjärgu võrra suurem. Aktiivsuse kasvu toetuste taotlemisel vajavad eelkõige Kohtla-Nõmme vald ja Narva-Jõesuu linn.

Selline edukate toetusprojektide hulk tõendab KIKO võimekust oma strateegia realiseerimiseks ning vahendite tõhusaks ja sihipäraseks kasutamiseks.

Strateegia on üldjoontes toimunud. Strateegiliste eesmärkide saavutamine on olnud raskesti mõõdetav ning see on õppetund, mis on võetud arvesse uue strateegia koostamisel. Tunnetuslikult on eelmise strateegia eesmärkide saavutamise poole jõudsalt liigutud.

V. Strateegia

KIKO arenguvision ja strateegiline planeerimine põhinevad KIKO põhiväärtustel:

- **Uuenduslikkus** - väärtustame uuenduslikke ning nutikaid lahendusi, oleme eelarvamustevabad ning **avatud**.
- **Ettevõtlikkus** - väärtustame **isiksusekeskset** arengut, algatusvõimet ja loovust, oskust ning võimet võtta asju ette ning nende eest ka vastutada.
- **Pühendumus** - väärtustame tegevuste läbimõtestatust ja eesmärgipärasust, tunneme rõõmu oma tegevusest ja anname seda rõõmu ka edasi.

5.1 Vision ja arenguvaldkonnad

Kilderanniku koostööpiirkond on kvaliteetseim multikultuurne tööstus- ja kaevandusaladel asuv elu- ja külastuskeskkond Eestis, mida iseloomustab:

- Orienteeritus kohaliku väikeettevõtluse arendamisele kui olulisele koostööpiirkonna elukeskkonda ja piirkonna toote- ja teenuspaketti kujundavale mõjurile.
- Elujõuline kohalik kultuur, mis pakub seeläbi kohalikele elanikele mõistlikke majanduslikke väljundeid, luues eeldused väiketootmisele ja kohalikule toidule ning selle turundamisele.
- Kogukonna kõrged ettevõtlikkushoiakud, mis on piirkonda loonud uusi tooteid, teenuseid ja töökohti nii ettevõtluses, kodanikuühiskonnas kui ka avalikus sektoris.

Olulisemad arenguvaldkonnad

Strateegia koostamise käigus läbi viidud lähteanalüüsi, SWOT-analüüsi, küsitluse ja seminaride tulemusena määratleti KIKO kolm olulisemat arenguvaldkonda:

- **Ettevõtlus** - uuenduslike toodete ja teenuste juurutamine, põllumajandustoodete väärdamine, kohaliku toidu tootmine ja turundamine, sellega seotud tegevused, kohalik käsitöö ja turism.
- **Elukeskkond**³ - füüsiline, sotsiaalne, noortesõbralik ja turvaline.
- **Inimese areng** - ettevõtlikkushoiakud, silmaring ning oskusteave, kultuuri- ja spordielu, sh turismi- ja elukeskkonna kujundajana ning viljelejatele majandusliku väljundi pakkujana, kogukondlik integratsioon, tööhoiakute kujundamine, praktikavõimalused noortele.

5.2 Strateegia eesmärgid

³ Elukeskkonna osana käsitletakse ka külastuskeskkonda arvestades asjaolu, et külastuskeskkonna arendamine pakub teenuseid ka kohalikele elanikele parandades elukeskkonna kui terviku kvaliteeti.

Kirderanniku Koostöökogu strateegiliste eesmärkidena määratleti kolm valdkondlikku eesmärki, mis käsitlevad kolme olulisemat arenguvaldkonda: ettevõtlust, elu- ja külastuskeskkonda ning inimese arengut. Sealjuures on eesmärgid jagatud ettevõtlusvaldkonnas kolmeks alaeesmärgiks, elukeskkonna valdkonnas kaheks alaeesmärgiks ning inimese arengu valdkonnas üheks alaeesmärgiks. Olulisimaks eesmärgiks ehk prioriteediks nr.1 on ettevõtlusvaldkonna arendamine, kuhu kulutatakse enim ressursse. Elu- ja külastuskeskkonna arendamine on prioriteet nr.2 ning kolmandal prioriteetsusastmel on inimese arengu valdkonna eesmärgid.

Ettevõtlusvaldkonna eesmärk - Kirderanniku koostööpiirkonna väikeettevõtlus on teinud arenguhüppe järgnevatel valdkondades:		
Ettevõtlusvaldkonna alaeesmärk EV1 <ul style="list-style-type: none"> <i>Kohaliku toidu ja käsitöö tootmine, põllumajandustoodete väärindamine, turundamine ning turustamine</i> 	Alaeesmärk EV1 tulemusmõõdik <ul style="list-style-type: none"> <i>Kohaliku Toidu ja võrgustiku liikmete ning valdkonna kõigi taotlejate müügi käibe kasv (majandusaasta aruannete alusel)</i> <p>Baastase 2013–1 319 496€</p> <p><i>Soovitatav tase 2020 – 10% kasvu (1 451 445€)</i></p>	Alaeesmärk EV1 väljundmõõdik Väljundmõõdik: <ul style="list-style-type: none"> <i>Kohaliku Toidu valdkonna projektide arv ja rahaline maht</i> <p>Soovitatav tase 2020 – 50 projekti, toetuse summa orienteeruvalt 500 000 eurot</p>
Ettevõtlusvaldkonna alaeesmärk EV2. <ul style="list-style-type: none"> <i>Turismi- ja puhketeenuste osutamine ning turistidele ja puhkajatele suunatud toodete tootmine</i> 	Alaeesmärk EV2 tulemusmõõdik <ul style="list-style-type: none"> <i>KIKO tegevusgrupiga seotud ettevõtete turistidele ja puhkajatele suunatud teenuste ja toodete müügi käibe (majandusaasta aruannete alusel)</i> <p>Baastase 2013 – 2 740 096 €</p> <p><i>Soovitatav tase 2020 – 10% kasvu (3 014 097 €)</i></p>	Alaeesmärk EV2 väljundmõõdik <ul style="list-style-type: none"> <i>Turismivaldkonna projektide arv ja rahaline maht</i> <p>Soovitatav tase 2020 – 30 projekti, toetuse summa orienteeruvalt 300 000 eurot</p>
Ettevõtlusvaldkonna alaeesmärk EV3	Alaeesmärk EV3 tulemusmõõdik	Alaeesmärk EV3 Väljundmõõdik

<ul style="list-style-type: none"> Rohkem uuenduslikke teenuseid ja tooteid⁴ 	<ul style="list-style-type: none"> KIKO tegevusgrupiga seotud uuenduslikke teenuseid ja tooteid pakkuvate ettevõtete müügikäive (majandusaasta aruannete alusel) <p>Baastase 2013 – 1 389 843 €</p> <p>Soovitatav tase 2020 – 10% kasvu (1 528 791 €)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ettevõtjate uuenduslike projektide arv ja rahaline maht <p>Soovitatav tase 2020 – 10 projekti (mida mõõdetakse eraldi lähtumata ettevõtlusvaldkonnast, võivad sisalduda või mitte sisalduda kahe eelneva alaeesmärgi raames mõõdetavates mõõdikutes), toetuse summa orienteeruvalt 100 000 eurot</p>
<p>Elukeskkonna valdkonna eesmärk - Kirderanniku koostööpiirkonna elu- ja külastuskeskkonna kvaliteet on paranenud, pakkudes rohkem vaba aja teenuseid ning elukeskkonna teenuseid elanikele ja külastajatele.</p>		
<p>Elukeskkonna valdkonna alaeesmärk EK1</p> <ul style="list-style-type: none"> Piirkonnas pakutakse rohkem jätkusuutlikke⁵ elukeskkonna teenuseid⁶ 	<p>Alaeesmärk EK1 Tulemusmõõdik</p> <ul style="list-style-type: none"> Jätkusuutlike ja kasutuses olevate elukeskkonna teenuste arv <p>Baastase 2015 – 12 elukeskkonna teenuseid pakkuvat infrastruktuuri objekti (pargid, sadamad, kergliiklusteed, külaplatsid/lauluväljakud, välised spordiplatsid, promenaadid jms - KOV andmetel)</p> <p>Soovitatav tase LEADER toel 2020 - 10 ehk siis kokku 22</p>	<p>Alaeesmärk EK1 Väljundmõõdik</p> <ul style="list-style-type: none"> Elukeskkonna teenuste projektide arv ja rahaline maht <p>Soovitatav tase 2020 – 20 projekti, toetuse summa orienteeruvalt 340 000 eurot</p>
<p>Elukeskkonna valdkonna alaeesmärk EK2</p>	<p>Alaeesmärk EK2 tulemusmõõdik</p>	<p>Alaeesmärk EK2 Väljundmõõdik</p>

⁴ Tooted ja teenused, mis on tavalisest kõrgemal tehnoloogiatasemel, kõrgema lisandväärtusega, või piirkonnas puuduvad.

⁵ Mitte ainult projektipõhiseid

⁶ Inimese poolt loodud võimalused, mida pakutakse füüsilise elukeskkonna baasil elanikule ja külastajale

<ul style="list-style-type: none"> • Piirkonnas pakutakse rohkem jätkusuutlikke ja kasutuses olevaid vaba aja teenuseid⁷ 	<ul style="list-style-type: none"> • Jätkusuutlike ja kasutuses vaba aja teenuste arv <p>Baastase 2015 – 19 (raamatukogud, seltsi/kotserdi/rahvamajad, spordihooned, ujulad, noortekeskused, vaba aja keskused – KOV andmetel)</p> <p>Soovitud siht 2020 - + 7 kokku 26 teenust/objekti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vaba aja teenuste projektide arv ja rahaline maht <p>Soovitav tase 2020 – 20 projekti, toetuse summa orienteeruvalt 200 000 eurot</p>
<p>Inimese arengu valdkonna eesmärk - Kilderanniku koostööpiirkonna kogukond on aktiivne ja teovõimekas.</p>		
<p>Inimese arengu valdkonna alaeesmärk IA1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kogukonna ettevõtlikkus on kõrgel tasemel ja seda eriti noorte hulgas 	<p>Inimese arengu valdkonna alaeesmärk IA1</p> <ul style="list-style-type: none"> • KIKO tegevuspiirkonna ettevõtlusaktiivsus on kõrgem kui Eesti keskmine (statistikaameti andmed majanduslikult aktiivsete ettevõtete kohta ja KIKO KOV-de rahvaarvu suhe) <p>Baastase 2012 aasta – ettevõtlusaktiivsus KIKO piirkonnas 36,8%</p> <p>Soovitud tase 2020 aastaks - 40%</p>	<p>Inimese arengu valdkonna alaeesmärk IA1 Väljundmöödik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtlikkuse ja noorsootöö valdkonna projektide hulk ja rahaline maht <p>Soovitav tase 2020 – 50 projekti, toetuse summa orienteeruvalt 360 000 eurot</p>

⁷ Teenused, mis on suunatud elanike ja külaliste vaba aja veetmisele

Joonis 8 KIKO strateegiliste eesmärkide skeem

5.3 Strateegia integreeritud ja uuendusliku olemuse kirjeldus

KIKO strateegia vertikaalne integratsioon kõrgama tasandi valdkondlike eesmärkidega on järgmine:

Strateegia eesmärgid toetavad EAFRD järgmiste prioriteetide saavutamist (määrus 1305/2013 artikkel 5):

1. prioriteet - teadmussiirde ja innovatsiooni parandamine põllumajanduses, metsanduses ning maapiirkondades, keskendudes järgmistele valdkondadele:

1A - innovatsiooni ja koostöö toetamine ning teadmistebaasi arendamine maapiirkondades; (KIKO eesmärk EV3)

1B - põllumajanduse, toidu tootmise ja metsanduse ning teadusuuringute ja innovatsiooni vaheliste sidemete tugevdamine, sealhulgas paranenud keskkonnajuhtimise ja keskkonnategevuse tulemuslikkuse eesmärgil; (KIKO eesmärgid EV1 ja EV2)

2. prioriteet - põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine, keskendudes järgmistele valdkondadele:

2A - kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust ning põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamist; *(KIKO eesmärgid EV1 ja EV2)*

3. prioriteet - toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses, keskendudes järgmistele valdkondadele:

3A - toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja -organisatsioonide ning tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu; *(KIKO eesmärk EV1)*

4. prioriteet - põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide ennistamine, säilitamine ja parandamine, keskendudes järgmistele valdkondadele:

4A - elurikkuse ennistamine, säilitamine ja parandamine, sealhulgas Natura 2000 aladel ja looduslikust või muust eripärast tingitud piirangutega aladel ning suure loodusliku väärtusega põllumajanduse ja Euroopa maastike seisundi ennistamine, säilitamine ja parandamine; *(KIKO eesmärk EV2)*

5. prioriteet - ressursitõhususe edendamine ning vähese CO₂-heittega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajanduses ning toiduainete- ja metsandussektoris, keskendudes järgmistele valdkondadele:

5A - veekasutuse tõhustamine põllumajanduses; *(KIKO eesmärk EV1)*

5B - energiakasutuse tõhustamine põllumajanduses ja toiduainetetööstuses; *(KIKO eesmärk EV1)*

5C - taastuvate energiaallikate, kõrvalsaaduste, jäätmete, jääkide ja muude toiduks mittekasutatavate toorainete pakkumise ja kasutamise hõlbustamine biomajanduse edendamise eesmärgil; *(KIKO eesmärgid EV1; EV2; EV3)*

6. prioriteet - sotsiaalne kaasamine, vaesuse vähendamine ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine, keskendudes järgmistele valdkondadele:

6A - tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine; *(KIKO eesmärgid EV1; EV2; EV3)*

6B - maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine; *(KIKO eesmärgid EK1; EK2; IA1)*

6C - info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavus, kasutamine ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades. *(KIKO eesmärgid EV3; EK1; IA1)*

KIKO eesmärgid toetavad järgmisi MAK 2014 - 2020 eesmärke:

- Tugevdada ja arendada tootja, töötaja, nõustaja ja teadlase vahelist sidet, rakendades senisest enam innovatsiooni ja teadustulemusi nõustamisse ja tootmisahelasse ning edendades teadmussiiret. *(KIKO eesmärk EV3)*
- Tõsta elujõulisele ja jätkusuutlikule toidutootmisele suunatud põllumajandussektori konkurentsivõimet ja ressursitõhusust. *(KIKO eesmärk EV1)*
- Suurendada põllumajandussaaduste tootmise ja töötlemisega tegelevate ettevõtjate turujõudu ning nendevahelist horisontaalset ja vertikaalset koostööd põllumajandussaaduste tootmisel, töötlemisel ja turustamisel. *(KIKO eesmärk EV1)*
- Edendada põllumajanduse ja maapiirkonna majandustegevuse mitmekesistamist, põllumajandusest vabanevale tööjõule alternatiivseid tööhõivevõimalusi pakkuvat ettevõtlust ja elukeskkonna atraktiivsust. *(KIKO eesmärgid EV1; EV2; EK1; EK2)*
- Edendada kohalikku algatust ja suunata seda kohaliku elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisel kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele. *(KIKO eesmärk IA1)*

KIKO eesmärgid toetavad kõiki Eesti LEADER spetsiifilisi eesmärke:

- LEADER-tegevuspiirkonna ettevõtjate konkurentsivõime on tõusnud, eelkõige ühiste tegevuste kaudu; *(KIKO eesmärgid EV1; EV2; EV3; IA1)*
- Kohalike elanike sotsiaalne kaasatus kohaliku arengu strateegia ettevalmistamisel ja elluviimisel on suurenenud, mistõttu on suurenenud strateegia rakendamise tulemusel teenuste kättesaadavus, sh IT-teenuste osas ning on loodud uusi töökohti; *(KIKO eesmärgid EK1; EK2; IA1)*
- LEADER-tegevuspiirkonna eripärad on paremini kasutust leidnud, sh kohaliku toidu töötlemise ja turustamise valdkonnas; *(KIKO eesmärgid EV1)*
- Uuenduslike lahenduste kasutuselevõtmine on suurenenud, sh kogukonnateenuste arendamisel; *(KIKO eesmärgid EV3; IA1)*
- Kohaliku tasandi valitsemine on paranenud läbi erinevate osapoolte kaasamise; *(KIKO eesmärk IA1)*

Strateegia sisemise integratsiooni olemus seisneb strateegiaprotsessi ülesehituses ja strateegia koostamise meetodikas.

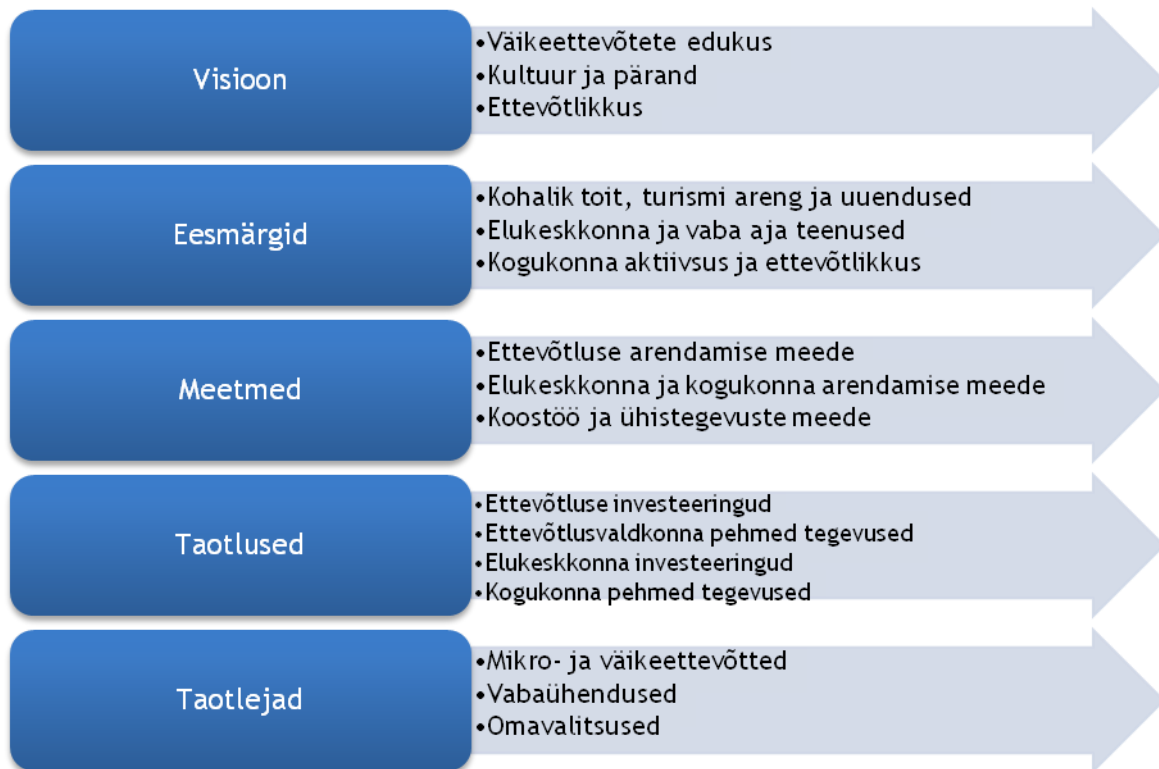
Strateegia on loodud KIKO piirkonna arendamiseks ning sellest lähtuvalt on strateegia integreeritud olemus järgmine:

- Analüüs - analüüsi baasil on tuvastatud KIKO piirkonna olulised väljakutsed, mis määratleti väliskeskkonda, rahvastikku ja sotsiaalmajanduslikku olukorda kirjeldava statistilise andmestiku alusel, KIKO partnerite ja piirkonna ettevõtjate, vabäühenduste, omavalitsuste ja elanike hinnangute alusel.
- Süntees - kirjeldatud väljakutsete baasil püstitati KIKO partnerite, piirkonna ettevõtjate, vabäühenduste ja omavalitsuste poolt nende väljakutsete lahendamiseks vajalik arenguvision ning eesmärgid. Eesmärgid tulenevad analüüsi faasist ning loovad süsteemi, mida järgides on võimalik püstitatud probleeme lahendada.
- Rakendamine - eesmärkidest tulenevalt loodi KIKO meetmestik, mis kirjeldab seda, milliste konkreetsete vahendite ja tegevustega KIKO kavatseb püstitatud eesmärgid saavutada. Strateegia kirjeldab meetmete rakendamist ning saavutatud tulemuste seiramist ja kontrolli.

KIKO strateegia 2015-2020 keskendub oma olemuselt uuenduslikule - ühiste probleemide lahendamisele ja ühisele panustamisele tuginevale võrgustikupõhise arengu toetamisele. Arenguvaldkondade eesmärgid toetavad üksteist. Edu saavutamine ettevõtlusvaldkonna arengus toob kaasa uusi töökohti ning võimalusi nii noortele kui eakamatele, leida endale piirkonnas sobivat tegevust. Elukeskkonna ja külastuskeskkonna kvaliteedi parandamine parandab ka piirkonna ettevõtluskeskkonda, aidates kaasa tööjõu kättesaadavuse parandamisele ning külastuskeskkonna puhul ka täiendavate klientide piirkonda saabumisele (turistid). Horisontaalselt seob mõlemat arengusuunda piirkonna elanike parem ettevõtlikkuse ja oskusteabe tase, mis toetab nii ettevõtlust kui elu- ja külastuskeskkonna arengut. Arvesse võttes asjaolu, et ettevõtlusvaldkond on see valdkond, kus praktilist jõukust toodetakse, kavandab KIKO proportsionaalselt suuremat toetust ettevõtjatele (50% vahenditest) ning proportsionaalselt väiksemat toetust elu- ja külastuskeskkonna ning inimese arengu valdkondadele (vastavalt 50%). Eelnevalt tulenevalt kasutatakse eesmärkide saavutamiseks kahte meetet: selgelt ettevõtjatele suunatud Ettevõtluse arendamise ja kompetentsi tõstmise meetet ning omavalitsustele ja kolmanda sektori organisatsioonidele (sh tegevusgrupp ise) suunatud Elukeskkonna ja kogukonna arendamise meetet.

Eelkõige võib nendes valdkondades edu saavutada, arendades erinevate partnerite koostööküsi, mis võimaldab paremat võrgustumist ning seeläbi olemasoleva ressursi efektiivsemat ärakasutamist ja uute ressursside kaasamise võimekuse kasvu.

Strateegia ülesehituse sidusust illustreerib järgmine joonis:

Joonis 9 Strateegia integreeritud olemus

Strateegiaga eelistatakse projekte, mis vastavad horisontaalsetele eesmärkidele:

- koostöövõrgustike arendamine;
- kohaliku inimkapitali arendamine;
- uudsete lahenduste rakendamine.

See tähendab, et kõikide projektidega püüeldakse läbivalt nimetatud horisontaalsete eesmärkide täitmise poole. Antud lähenemine baseerub LEADER-põhimõtetel: “uuendused”, “koostöö” ja “võrgustikutöö”.

Koostööd tehakse nii sektoritevaheliselt kui ka teiste tegevusgruppidega (eelkõige Virumaa Koostöökogu MTÜ) ning kalanduse valdkonna tegevusgrupiga Virumaa Rannakalurite Ühing MTÜ. Koostöövaldkondade täpsustamiseks on nende partneritega sõlmitud koostöömemorandum (vt Lisa 5).

Viru Toit võrgustiku raames on KIKO-l praktiline koostöökogemus 2010-st aastast. Rahvusvaheliselt tehti koostööd turismivaldkonnas projekti „Aeglane turism“ raames Kalakukko ry-ga Soomest. Viidi läbi õppereisid Austriasse, Portugali, Itaaliasse samuti Eesti piires, mille tulemusena tekkis tootearendusi kitesjuustu tootmises (R Capital OÜ - Konju mõisa talu), õunatöötlemises (OÜ Raudkivi), klienditeenindajate koolituses (Ettevõtlik Virumaa MTÜ) jm.

Uuel perioodil jätkatakse koostööd Viru Toidu võrgustiku raames, sinna kaasatakse piirkondlik kalanduse tegevusgrupp Virumaa Rannakalurite Ühing (VRKÜ).

Jätkub „aeglase“ turismimarsruutide arendamine koostöös Soome partneritega.

Kõigi kuue Virumaa tegevusgrupiga tehakse koostööd turismi ja noorsootegevuste vallas.

Viie Soome lahe äärsel tegevusgrupiga Viimsist Narva-Jõesuuni (mittetulundusühingud Põhja-Harju Koostöökogu, Arenduskoda, Partnerid, Virumaa Koostöökogu ja Kilderanniku Koostöökogu) kavandatakse turismialast koostööd ning piirkonna ühist tootmist turistidele.

Soome Joensuu regiooniga kavandatakse koostööd venekeelse elanikkonna paremaks loimimiseks LEADER tegevustega.

Täpsemalt võib strateegia integreeritud ja uuenduslikku olemust jälgida järgmisest tabelist, kus strateegia sisu on ühele leheküljele koondatud:

<p>Visioon: Kilderanniku Koostööpiirkond on kvaliteetseim multikultuurne tööstus- ja kaevandusaladel asuv elu- ja külastuskeskkond, mida iseloomustab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • orienteeritus kohaliku väikeettevõtluse arendamisele kui olulisele koostööpiirkonna elukeskkonda ja piirkonna toote- ja teenuspaketti kujundavale mõjurile; • kohalik kultuur on elujõuline ning pakub seeläbi mõistlikke majanduslikke väljundeid, luues eeldused väiketootmisele ja kohalikule toidule ning nende turundamisele; • kogukonna ettevõtlikkushoiakud on loonud piirkonda uusi tooteid, teenuseid ja töökohti nii ettevõtluses, kodanikuühiskonnas kui ka avalikus sektoris. 		
<p>Eesmärk: Kilderanniku koostööpiirkonna väikeettevõtlus on teinud arenguhüppe järgnevatel valdkondades:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kohaliku toidu ja käsitöö tootmine, põllumajandustoodete väärindamine turundamine ning turustamine • Turismi- ja puhketeenuste osutamine ning turistidele ja puhkajatele suunatud toodete tootmine • Rohkem uuenduslikke teenuseid ja tooteid⁸ 	<p>Eesmärk: Kilderanniku koostööpiirkonna elu- ja külastuskeskkonna kvaliteet on paranenud, pakudes rohkem vaba aja teenuseid ning elukeskkonna teenuseid elanikele ja külastajatele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • piirkonnas pakutakse rohkem jätkusuutlikke elukeskkonna teenuseid, • piirkonnas pakutakse rohkem jätkusuutlikke vaba aja teenuseid. 	<p>Eesmärk: Kilderanniku koostööpiirkonna kogukond on aktiivne ja teovõimekas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kogukonna ettevõtlikkus on kõrge tasemel ja seda eriti noorte hulgas.
<p>I meede - Ettevõtluse arendamine ja kompetentsi tõstmine⁹</p>	<p>II meede - Elukeskkonna arendamine</p>	<p>III Meede - Koostöö ja ühistegevuste meede</p>
<p>Rahaline maht: 50%, sh 95% investeringud ja 5% pehmed tegevused</p>	<p>Rahaline maht: 30% (investeringud)</p>	<p>Rahaline maht: 20% (pehmed tegevused). Sh KIKO projektidele 25% sellest summast</p>
<p>Taotlused: investeringud ja pehmed tegevused</p>	<p>Taotlused: investeringud</p>	<p>Taotlused: pehmed tegevused, sh tegevusgrupi projektid</p>

⁸ Tooted ja teenused, mis on tavalisest kõrgemal tehnoloogiatasemel, kallimas hinnaklassis või piirkonnas puuduvad.

⁹ Meedet rakendatakse eraldi investeringute lõikes ja pehmete tegevuste lõikes.

Taotlejad: mikro- ja väikeettevõtted	Taotlejad: MTÜ, SA ja KOV, mikro- ja väikeettevõtted	Taotlejad: KIKO (osakaal kogu meetme rahastusest 25%), MTÜ, SA ja KOV, mikro- ja väikeettevõtted
--------------------------------------	--	--

Tabel 2 Strateegia integreeritud olemus

Uuenduslikkuse käsitlus käesoleva strateegia mõistes on järgmine:

Tooted ja teenused, mis on tavalisest kõrgemal tehnoloogiatasemel, kallimas hinnaklassis või piirkonnas puuduvad. Tegevused, mis võimendavad teisi tegevusi või omavad nn „lumepalliefekti“ oodatavatele muudatustele.

Tegevused, mis arendavad koostööd eri huvipoolte ja sektorite vahel ning koostööd ülikoolide ja teadus- arendusasutustega.

Kohalikus kontekstis uued ühiskondlikud teenused ning kaasamise vormid ja tegutsemise viisid, mis toetavad kogukonna sujuvat toimist.

Kogukonnateenuse definitsioon käesoleva strateegia mõistes on järgmine:

Kogukonnateenus on teenus, mis on kogukonnale tervikuna oluline ning lahendab mõnda kogukonna ees seisvat kitsaskohta ning mille toimimist takistab turutõrge. Ühiskondliku kandepinnaga teenused, mille osas on kogukonnal õigustatud ootused selle teenuse saamiseks (nt pääste- ja merepääste teenused, ulukikahjude piiramine, päevakeskused vms).

VI. Strateegia elluviimise tegevuskava

6.1 Strateegia meetmete valiku üldine põhjendus

Meetmete valik põhines strateegiliste eesmärkide saavutamise võimalustel. KIKO defineeris kolm põhilist meetme suunda, mis mõjutavad strateegiliste eesmärkide saavutamist:

- Ettevõtluse areng, millele keskendub **Meede I. Ettevõtluse arendamise meede**
- Elukeskkonna areng, millele keskendub **Meede II. Elukeskkonna arendamise meede**
- Inimese areng, millele keskendub **Meede III. Koostöö ja ühistegevuse meede**

Horisontaalse tegevussuunana läbib kõiki meetmeid inimressursi arendamine läbi koostöö- ja koolitustegevuste, kusjuures ettevõtlusvaldkonnas saab kompetentsi arendamine olla vaid ettevõtjale suunatud fookusega.

Esimese meetme raames on abikõlblikud nii investeeringud kui ka nn „pehmed tegevused“, kuid neid valdkondi rakendatakse eraldi taotlusvoorudena, et tagada parem hindamise kvaliteet (hindamisele minevad taotlused oleksid paremini võrreldavad - investeeringud omavahel ning „pehmed tegevused“ omavahel). Teises meetmes on abikõlblikud investeeringud ning III. meetmes vaid „pehmed“ tegevused.

6.2 Meetmete kirjeldus

6.2.1 Ettevõtluse arendamise meede

KIKO I meede on suunatud ettevõtlusvaldkonna arendamisele ning toetab põhiliselt kohalikul toormel põhinevat tegevust, turismi ja puhketeenuste arendamist ning erinevate valdkondade uuenduslike toodete ja teenuste arendamist.

Meede panustab sihtvaldkondadesse 1A; 1B; 2A; 3A; 5A; 5B; 5C; 6A; 6B; 6C

Meede põhineb EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) nr 1305/2013 järgmistel artiklidel: artikkel 14; artikkel 16; artikkel 17; artikkel 19.

I meede – Ettevõtluse arendamine ja kompetentsi tõstmine	
Meetme rakendamise vajadus	Meetme vajadus tuleneb KIKO tegevuspiirkonna lähteanalüüsist ning SWOT-analüüsist, mis toovad välja vajaduse ettevõtlusaktiivsuse kasvatamise järele ning vajaduse mikro- ja väikeettevõtluse toetamise järele eriti toidu tootmise, turismi ja uuenduslikkuse valdkondades.
Vastab strateegia eesmärgile	Kilderanniku koostööpiirkonna väikeettevõtlus on teinud arenguhüppe järgnevatel valdkondades: <ul style="list-style-type: none"> • kohaliku toidu ja käsitöö tootmine, põllumajandustoodete väärindamine, turundamine ning turustamine; • turismi- ja puhketeenuste osutamine ning turistidele ja puhkajatele suunatud toodete tootmine; • rohkem uuenduslike teenuseid ja tooteid.
Strateegia meetme eesmärk	Meede loob ettevõtjatele võimaluse saada tuge oma investeeringute ning koolitus- ja teavitustegevuste teostamiseks ja kvaliteedisüsteemide juurutamiseks, mis parandab kohalike ettevõtjate konkurentsivõimet ning kasvatab äritulusid.
Meetme osakaal kogu rahastusest	50% (95% investeeringud, 5% pehmed tegevused)
Toetatavad, abikõlblikud tegevused	Investeeringud: seadmed ja masinad, ehitus, rekonstrueerimine, renoveerimine ¹⁰ . Mootorsõidukid ja veesõidukid, kui selle sihtotstarve on teenuse osutamine tegevuspiirkonnas, toetuse määraga kuni 30% abikõlblikest kuludest. Pehmed tegevused: teadmussiire ja teavitustegevused, kvaliteedisüsteemide rakendamine ¹¹
Mitteabikõlblikud tegevused	Teed, tänavad, lennuväljad, sadamad, tööstuspargid, uuringud,

¹⁰ Ehitusseaduse mõistes

¹¹ Väljamaksed toimuvad pärast seda, kui ettevõtja on vastava sertifikaadi kätte saanud.

	KMH-d jm analüüsid, projekteerimised jm eeltööd, koduleht + kõik muud PRIA poolt välistatavad mitteabikõlbulikud tegevused ¹²
Toetuse saajad	Mikro- ja väikeettevõtted
Nõuded toetuse saajale, toetuse taotlejale ning projektitaotlusele	Taotlejal, kellel on pooleli (viimane toetussumma välja maksmata) 2 (kaks) projekti, ei ole õigus toetust taotleda. Investeering ja/või tegevus KIKO piirkonnas, kasusaajad on KIKO tegevuspiirkonnas, tegevuslubade olemasolu selleks nõutud valdkondades, taotleja pole esitanud teadlikult KIKO-le valeandmeid, ei paku kõlvatut konkurentsi. Alustava ettevõtja puhul esitatakse kohustuslikus korras äriplaani. ¹³ Koolitusprojektide puhul peab koolitaja pädevus olema vastav ja tuvastatav. ¹⁴ Projektiga koos esitatakse koolitaja vastav tunnistus või sertifikaat. Koolitaja kogemus projektiga seotud erialal peab olema minimaalselt 5 aastat.
LEADER projektitoetuse hindamiskriteeriumid (vt täpsemat kirjeldust strateegia ptk 9.2)	<ul style="list-style-type: none"> • Seos KIKO strateegia eesmärkidega - 20% hindest¹⁵ • Projekti uuenduslikkus - 10% hindest • Projekti mõju kogukonnale - 10% hindest • Projekti mõju väikeettevõttele - 20% hindest • Projekti ettevalmistuse kvaliteet - 10% hindest¹⁶ • Projekti teostatavus - 30% hindest¹⁷
Toetussumma	Min 1 000,00 ja investeeringute puhul max 100 000,00 eurot, pehmete tegevuste puhul max 10 000 eurot. Ettevõtlusega alustamise korral on max toetuse summa 70 000 eurot.
Toetuse määr	Mikroettevõtted kuni 60%; väikeettevõtjate puhul kuni 20% abikõlblikest kuludest
Indikaatorid ja sihttasemed	<p>Väljundindikaatorid: toetatud projektide arv; kasu saanud ettevõtete arv</p> <p>Tulemusindikaatorid: lisandunud tooted ja teenused – 15 perioodi jooksul; lisandunud töökohti - 10 töökohta, mis on olemas ka 3 aastat pärast projekti lõppu; uued ettevõtted - 10 uut ettevõtet; toetuse saajad tegutsevad ka 2020 aastal ning teenivad tulu.</p> <p>Sihtpiirkonnad: 1A, 2A, 3A, 5C, 6A, 6B, 6C</p>

6.2.2 Elukeskkonna arendamise meede

¹² Kõlvatu konkurentsina käsitletakse olukorda, kus toetusrahasid kasutatakse teiste ettevõtjate suhtes ebaõiglase eelise saamiseks toodete või teenuste arendamisel ja pakkumisel.

¹³ Ettevõtlusega alustamiseks antakse toetust vähemalt kahes osas, kusjuures viimane toetuse osa antakse pärast äriplaani nõuetekohast rakendamist.

¹⁴ Vastavust hindab KIKO hindamiskomisjon lähtuvalt dokumentatsioonist või koolitaja kogemusest.

¹⁵ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest ei kvalifitseeru.

¹⁶ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest ei kvalifitseeru.

¹⁷ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest ei kvalifitseeru.

KIKO II Meede on suunatud elukeskkonna ja külastuskeskkonna arengule läbi elukeskkonna teenuste ja vaba aja teenuste arendamise.

Meede panustab sihtvaldkondadesse 4A; 6A; 6B

Meede põhineb EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) nr 1305/2013 järgmistel artiklitel: artikkel 20;

II meede – Elukeskkonna arendamine	
Meetme rakendamise vajadus	Meetme vajadus tuleneb KIKO tegevuspiirkonna lähteanalüüsisist ning SWOT-analüüsisist, mis toovad välja vajaduse elukeskkonna kvaliteedi parandamise järele, mis omab positiivset mõju rahvastikuprotsesside soovitud suunas kulgemisele ning kaudselt toetab ka ettevõtluskeskkonna kvaliteeti (eriti turismivaldkonnas).
Vastab strateegia eesmärgile	Kirderanniku koostööpiirkonna elu- ja külastuskeskkonna kvaliteet on paranenud, pakkudes rohkem vaba aja teenuseid ning elukeskkonna teenuseid elanikele ja külastajatele. <ul style="list-style-type: none"> • Piirkonnas pakutakse rohkem jätkusuutlikke elukeskkonna teenuseid. • Piirkonnas pakutakse rohkem jätkusuutlikke vaba aja teenuseid.
Strateegia meetme eesmärk	Meede loob võimaluse kolmanda sektori organisatsioonidele, ettevõtjatele ja kohalikele omavalitsustele investeerida elukeskkonna parandamisesse.
Meetme osakaal kogu rahastusest	30%
Toetatavad, abikõlblikud tegevused	Investeeringud: avalikes huvides tegutsevad spordi ja vaba aja rajatised, terviserajad, multifunktsionaalsed kooskäimiskohad – ehitus, rekonstrueerimine, renoveerimine, seadmete soetamine (sh taastuvenergia tootmine oma tarbeks), inventar, avalikes huvides osutatavate teenuste (sh kogukonnateenuste ¹⁸) osutamiseks vajalikud vahendid. Mootorsõidukid ja veesõidukid, kui selle sihtotstarve on teenuse osutamine tegevuspiirkonnas, toetuse määraga kuni 30% abikõlblikest kuludest.
Mitteabikõlblikud tegevused	Kodulehed, jätkutegevused, töötasud, projektijuhtimine + kõik muud PRIA poolt välistatavad mitteabikõlblikud tegevused
Toetuse saajad	MTÜ, SA, KOV, mikro- ja väikeettevõtted
Nõuded toetuse saajale, toetuse taotlejale ning projektitaotlusele	Taotlejal, kellel on pooleli (viimane toetussumma välja maksmata) 2 (kaks) projekti, ei ole õigus toetust taotleda, välja arvatud omavalitsuste haldusreformi raames liitunud omavalitsused. Investeering ja/või tegevus KIKO piirkonnas, kasusaajad ¹⁹ on KIKO tegevuspiirkonnas, tegevuslubade olemasolu selleks nõutud valdkondades, taotleja pole esitanud teadlikult KIKO-le valeandmeid, ei paku kõlvatut konkurentsi. Koolitusprojektide puhul peab koolitaja pädevus olema vastav ja tuvastatav. Projektiga koos esitatakse koolitaja vastav tunnistus või sertifikaat.

¹⁸ Kogukonnateenus on teenus, mis on kogukonnale tervikuna oluline ning lahendab mõnda kogukonna ees seisvat kitsaskohta ning toimib turutõrke tingimustes.

¹⁹ Kasusaajate proportsioon KIKO piirkonnas on aluseks toetusprotsendi määramisele.

	Koolitaja kogemus projektiga seotud erialal peab olema minimaalselt 5 aastat.
LEADER projektitoetuse hindamiskriteeriumid (vt täpsemat kirjeldust strateegia ptk 9.2)	<ul style="list-style-type: none"> • Seos KIKO strateegia eesmärkidega - 30% hindest²⁰ • Projekti uuenduslikkus - 10% hindest • Projekti mõju kogukonnale -30% hindest • Projekti mõju väikeettevõtluks - 10% hindest • Projekti ettevalmistuse kvaliteet - 10% hindest²¹ • Projekti teostatavus - 10% hindest²²
Toetussumma	Min 1 000,00 ja investeeringud max 50 000,00 eurot abikõlblikest kuludest
Toetuse määr	MTÜ, SA, KOV kuni 90%; mikro- ja väikeettevõtted kuni 20%
Indikaatorid ja sihttasemed	<p>Väljundmõõdikud: rahastatud projektide arv; kasusaajate arv</p> <p>Tulemusmõõdikud: lisandunud kogukonnaüritusi – 40 perioodi jooksul²³; lisandunud spordi- kultuuriinfrastruktuuri objekte – 17; lisandunud olulise tähtsusega teenuste osutamise vahendeid – 4</p> <p>Sihtpiirkonnad: 6A, 6B</p>

6.2.3 Koostöö ja ühistegevuse meede

KIKO III meede on suunatud kogukonna arendamisele läbi kohalike inimeste ettevõtlikkuse ja oskusteabe taseme tõstmise.

Meede panustab sihtvaldkondadesse 1A; 1B; 4A; 6A; 6B

Meede põhineb EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) nr 1305/2013 järgmistel artiklitel: artikkel 14; artikkel 20; artikkel 35; artikkel 44

III meede – Koostöö ja ühistegevuse arendamine	
Meetme rakendamise vajadus	Meetme vajadus tuleneb KIKO tegevuspiirkonna lähteanalüüsist ning SWOT-analüüsist, mis toovad välja vajaduse ettevõtlikkuse ja kogukonna inimressursi arendamise järele, et kasvatada ettevõtlusaktiivsust ning kogukonna koostomimise sünergiaid.
Vastab strateegia eesmärgile	<p>Kilderanniku koostööpiirkonna kogukond on aktiivne ja teovõimekas tänu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kogukonna kõrgele ettevõtlikkusele ja seda eriti noorte hulgas.

²⁰ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

²¹ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

²² Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

²³ Hinnatakse kaks korda perioodi jooksul KIKO sisehindamise raames.

Strateegia meetme eesmärk	Meede pakub võimalust realiseerida kogukonna ettevõtlikkuse arendamisele ja aktiveerimisele suunatud oskusteabe saamist (koolitusi, õppereise jm).
Meetme osakaal kogu rahastusest	20% (pehmed tegevused) sh KIKO osakaal 25% meetme mahust
Toetatavad, abikõlblikud tegevused	Pehmed tegevused: koolituste korraldamine, õppereisid, üllitised, tegevusgrupi koostööprojektid, noorte koostööprojektid, ürituste korraldamised, piirkonna mainekujunduse tegevused; näitused ja messid
Mitteabikõlblikud tegevused	Jätkutegevused, töötasud, projektijuhtimine + kõik muud PRIA poolt välistatavad mitteabikõlblikud tegevused
Toetuse saajad	KIKO, MTÜ, SA, KOV, mikro- ja väikeettevõtted
Nõuded toetuse saajale, toetuse taotlejale ning projektitaotlusele	Taotlejal, kellel on pooleli (viimane toetussumma välja maksmata) 2 (kaks) projekti, ei ole õigus toetust taotleda. Kasusaajate ²⁴ olemasolu KIKO piirkonnast, koolitusprojektide puhul peab koolitaja pädevus olema vastav ²⁵ ja tuvastatav. Koolitusprojektide puhul peab koolitaja pädevus olema strateegiale vastav ja tuvastatav. Projektiga koos esitatakse koolitaja vastav tunnistus või sertifikaat. Koolitaja kogemus projektiga seotud erialal peab olema minimaalselt 5 aastat.
LEADER projektitoetuse hindamiskriteeriumid (vt täpsemat kirjeldust strateegia ptk 9.2)	<ul style="list-style-type: none"> • Seos KIKO strateegia eesmärkidega - 30% hindest²⁶ • Projekti uuenduslikkus - 10% hindest • Projekti mõju kogukonnale -20% hindest • Projekti mõju väikeettevõtlusele - 20% hindest • Projekti ettevalmistuse kvaliteet - 10% hindest²⁷ • Projekti teostatavus - 10% hindest²⁸
Toetussumma	Min 1 000,00; max 25 000 eurot abikõlblikest kuludest
Toetuse määr	KIKO, MTÜ, SA, KOV kuni 90%; mikro- ja väikeettevõtte kuni 60% abikõlblikest kuludest
Indikaatorid ja sihttasemed	<p>Väljundmöödikud: rahastatud projektide arv; koolitustel ja üritustel osalejate arv</p> <p>Tulemusmöödik: võrgustike ja partnerluste toimimisaktiivsus²⁹</p> <p>Sihtpiirkonnad: 1A, 6A, 6B</p>

VII. Strateegia rakendamise juhtimine ja seire

²⁴ Kasusaajate proportsioon KIKO piirkonnas on aluseks toetusprotsendi määramisele.

²⁵ Vastavust hindab KIKO hindamiskomisjon lähtuvalt dokumentatsioonist või koolitaja kogemusest.

²⁶ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

²⁷ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

²⁸ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

²⁹ Hinnatakse KIKO sisehindamise raames kaks korda perioodi jooksul.

7.1 Strateegia rakendamine ja KIKO suutlikkus strateegia elluviimiseks ja piirkonna elavdamiseks

Strateegia rakendajaks on KIKO. KIKO partnerid kinnitavad strateegia oma üldkoosolekul. Strateegia rakendamiseks luuakse vajalikud organid: juhatus ja hindamiskomisjon.

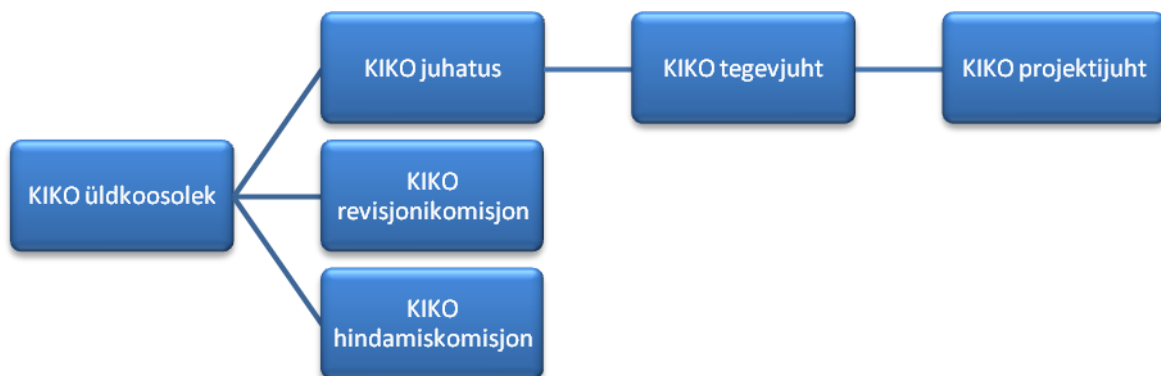
Strateegia rakendamiseks menetleb KIKO laekuvaid projektitaotlusi, taotleb olulistes kokku lepitud olukordades ise toetust ning viib enda toetust saanud projektid ellu. KIKO teostab välja antud toetuste üle esmast seiret.

Strateegia elluviimise korraldus on järgmine:

- **KIKO üldkoosolek:** Määrab KIKO juhatuse, KIKO revisjonikomisjoni, KIKO hindamiskomisjoni. Kinnitab ja muudab vajadusel KIKO strateegiat. Kontrollib KIKO juhatuse tegevust ning annab löpliku hinnangu KIKO strateegiast kinnipidamisest. Võtab vastu otsuseid, mis on seotud varade võõrandamisega, KIKO staatuse muutmiselega.
- **KIKO revisjonikomisjon:** Kontrollib KIKO kui organisatsiooni tööd ning teeb ettepanekuid KIKO toimimise paremaks muutmiseks.
- **KIKO hindamiskomisjon:** Võtab vastu otsuseid KIKO-le esitatud projektide rahastamisest või mitterahastamisest.
- **KIKO juhatus:** Tegeleb KIKO üldjuhtimisega vastavalt põhikirjas väljatoodud juhatuse pädevusele. Juhatuse liikmete vahel on ära jaotatud vastutusala (nt. riigihanked, koolitused, jms.) Samuti lähtutakse vastutusvaldkondade jagamisel juhatuse liikmete kompetentsidest.
- **KIKO tegevjuht:** Palgeline töötaja, kes korraldab KIKO igapäevast tööd. Tegeleb taotlejate nõustamise, kuludeklaratsioonide täitmise, hindamiskomisjoni töö tehniline korraldamisega, aruandlusega jms.
- **KIKO projektijuht:** KIKO palgalised töötajad. Tegeleb taotlejate nõustamisega, projektitoetuse avalduste kontrollimise ja tegevusgrupi projektide elluviimisega. Töökoormuse täpsem jagunemine tegevjuhi ja projektijuhi vahel toimub pärast strateegia kinnitamist. Vajadusel võetakse töötajaid juurde ühekordsete ülesannete täitmiseks töövõtulepingute alusel.
- **Raamatupidaja:** Töötab käsunduslepingu alusel.

KIKO on edukalt tegutsenud eelmise strateegia raames meetmete rakendamisega ning vajalike protsesside läbiviimisega. Selle kogemuse baasil saab väita, et KIKO-l on olemas strateegia elluviimiseks vajalik kogemus ning oskusteave.

Joonis 10 KIKO organisatsiooni struktuur

KIKO ametiruumid asuvad Jõhvis, aadressil Keskväljak 1. KIKO büroo on avatud tööajal ning tagab projektitaotluste vastuvõtu voorude ajal vajaliku nõustamisteenuse.

Organisatsiooni kõrgeim organ on liikmete üldkoosolek. Üldkoosoleku poolt valitakse kolmeks aastaks juhatuse liikmed, kes endi hulgast valivad juhatuse esimehe. Juhatuse liikmete valimisel lähtutakse põhimõttest, et vähemalt 1/3 liikmetest on uued ning et otsustasandil ei oleks ühegi huvigrupi esindatus üle 49%. Üldkoosoleku poolt valitakse ka hindamiskomisjoni põhiliikmed ja asendusliikmed. Hindamiskomisjoni liikmete valimisel lähtutakse põhimõttest, et ühegi huvigrupi esindatus ei oleks üle 49%. Üldkoosolek kinnitab kolmeks aastaks revisjonikomisjoni.

KIKO tegevust aitavad ellu viia palgalised töötajad: tegevjuht ja projektijuht ning käsunduslepingu alusel töötav raamatupidaja.

7.2 Meetme projektide hindamine

Projektitaotluste hindamiseks moodustab KIKO üldkoosoleku otsusega hindamiskomisjoni. Hindamiskomisjoni kuulumiseks tehakse ettepanek kõigile liikmete esindajatele, kes parasjagu ei kuulu juhatusse. Hindamiskomisjoni koosseis määratakse lähtuvalt LEADER-põhimõttest ning seal on võrdselt esindatud ettevõtjate, vabäuhenduste ning KOV esindajad.

Hindamiskomisjon teeb üldkoosoleku poolt kinnitatud hindamismetoodika alusel tekkiva projektitaotluste pingerea põhjal rahastamisotsuste ettepaneku KIKO juhatusele.

Hindamismetoodika põhineb kaalutud kriteeriumitel ning järgmisel valemil:

$$c = a_1 * x_1 + a_2 * x_2 + a_3 * x_3 + a_4 * x_4 + a_5 * x_5 + a_6 * x_6 + a_7 * x_7 + a_8 * x_8$$

kus:

c - konkreetse alternatiivi hinnang vastava hindaja poolt,
 a1 .... a11 - kriteeriumite vastavad kaalud,
 x1 .... x11 - hindaja poolt antud vastavad hinded.

Hindajate tulemustest võetakse alternatiivide kaupa aritmeetiline keskmine hinne, mis oligi võrdluse aluseks, määramaks eelistatumaid arendusideid.

$$T = (c1 + c2 + c3 + c4 + c5 + ... + cN) / N$$

kus:

T - alternatiivi keskmine hinne kõigi hindajate poolt,
 c1 .... cN - konkreetsete hindajate hinded,
 N - hindajate arv.

Moodustub pingerida, mille alusel saab KIKO juhatus võtta vastu rahastamisotsused. Projektitaotluste hindamise täpsemad alused ja kord sätestatakse KIKO hindamisjuhendis.

Hindamine

Projektitaotluste hindamine toimub kuues etapis:

Joonis 11 KIKO projektitaotluste hindamisprotsess

Hindamise etapp	Selgitus
Soovituslik eelnõustamine KIKO või partnerite töötaja/te poolt	Taotlejad saavad enne projekttäotluse esitamist läbida eelnõustamise kas: <ul style="list-style-type: none"> • telefoninõustamine, • silmast silma nõustamine (KIKO-s või

	MAK-is).
	Eelnõustamise käigus elimineeritakse võimalikud projektitaotlused, mis ei vasta oma olemuselt KIKO strateegias toodud tingimustele.
Tehniline vastavushindamine KIKO töötaja/te poolt	Laekunud projektitaotlused hinnatakse kompleksuse mõistes vajaliku dokumentatsiooni olemasolu kontrollimiseks. Täielikult komplekteerimata taotlused elimineeritakse hindamisprotsessist.
Eelhindamine hindamiskomisjoni liikmete poolt	Hindamiskomisjoni liikmed täidavad hindamiskomisjoni esimehe poolt ette valmistatud eelhindamistabelid, kusjuures hindamiskomisjoni liikmetel on kohustus põhjendada hindeid, mis on hindamiskaalal kas vähimad või suurimad. Kui eelhindamise käigus tuvastatakse taotleja poolt teadliku valeinfo andmine, võtab KIKO juhatus vastu otsuse taotluse menetlusest väljavõtmiseks.
Projektide paikvaatlus hindamiskomisjoni liikmete poolt	Paikvaatlusteks valitakse välja investeerimisprojektid, välja arvatud juhul, kui paikvaatlus konkreetse projekti puhul ei annaks olulist lisainfot (otsuse paikvaatluse läbiviimiseks teeb hindamiskomisjoni esimees). Paikvaatlust teostavad minimaalselt kaks hindamiskomisjoni liiget, kes täidavad ka paikvaatluse <i>checklisti</i> ning esitavad selle alusel kokkuvõtte hindamiskoosolekul.
Elektroniline hindamine	Hindamiskomisjoni liikmed täidavad elektroonilises keskkonnas oma eelhindamistabelite alusel hindamistabeli, mis moodustab esialgse pingerea.
Hindamiskoosolek	Hindamiskomisjoni liikmed peavad hindamiskoosoleku, kus arutatakse moodustunud pingerida projektide kaupa läbi ning täiendava info ilmnemisel korrigeeritakse paremusjärjestust. Hindamiskomisjoni protokoll esitatakse KIKO juhatusale, kes esitab selle kinnitamiseks PRIA-le.

KIKO projektitaotluste hindamiskriteeriumid

Ettevõtluse arendamise meede

Hindamise valdkond	Kriteerium ja osakaal	Selgitus	Hinde skaala
Projekti mõju	Seos KIKO strateegiaga - 20% hindest ³⁰	<ul style="list-style-type: none"> Kas projekt on seotud KIKO visiooniga Kas projekt on seotud KIKO eesmärkide tulemusmöödikutega Kas projekt on seotud KIKO meetme 	<p>1-2 projekt räägib vastu KIKO strateegia põhimõtetele ja/või eesmärkidele</p> <p>3-4 projekt ei ole KIKO strateegia ja/või selle eesmärkidega seotud</p>

³⁰ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest ei kvalifitseeru

		indikaatoritega	<p>5-6 projekt toetab KIKO visiooni saavutamist, kuid mõju konkretiseerida ei ole võimalik</p> <p>7-8 projekt toetab lisaks KIKO strateegia visiooni tasandile ka strateegia eesmärkide saavutamist, kuid ei oma konkreetset seost eesmärkide tulemusmöödikutega</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab otseselt eesmärkide möödikuid ja/või meetme indikaatoreid</p>
	Projekti uuenduslikkus - 10% hindest	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti tulemusena pakutakse KIKO piirkonnas uut toodet või teenust • Kas projekti tulemusena kasutatakse tavapärasest paremat tehnoloogiat • Kas projekti tulemusena pakutav teenus või toode on suurema lisandväärtusega 	<p>1 - 2 projekt on piirkonnas tavapärane</p> <p>3-4 projekti tulemused on uuenduslikud piirkonnas, kuid tavapärased mujal Eestis</p> <p>5-6 projekti tulemused on uuenduslikud terves Eestis, kuid mitte tehnoloogia valdkonnas</p> <p>7-8 projekti tulemused on uuenduslikud Eestis tehnoloogia valdkonnas</p> <p>9 - 10 projekt vastab kõigile kolmele tingimusele ning on uuenduslik Eestis</p>
	Projekti mõju kogukonnale - 10% hindest	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti tulemusena paraneb koostöö KIKO piirkonnas • Kas projekti kasusaajate enamus on KIKO piirkonnast • Kas projekt toetab kodanikuühiskonna terviklikku arengut KIKO piirkonnas 	<p>1 - 2 projekti mõju eeltoodud tingimustele on negatiivne või puudub</p> <p>3-4 projekt mõjutab positiivselt ühte eeltoodud tegurit, teiste osas mõju puudub või on vähene</p> <p>5-6 projekt mõjutab positiivselt kahte eeltoodud tegurit, ühe osas mõju vähene või puudub</p>

			<p>7-8 projekt mõjutab positiivselt kõiki kolme eeltoodud tegurit, kuid mõju pole kõigile kolmele tegurile märkimisväärne</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab märkimisväärselt positiivselt kõiki kolme tingimust</p>
	Projekti mõju väikeettevõtlastele - 20% hindest	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekt toetab KIKO piirkonnaspetsiifilisel ressursil tuginevat väikeettevõtlaste arengut • Kas projekti tulemusena tekib piirkonnas uusi tooteid või teenuseid • Kas projekti raames luuakse uusi töökohti KIKO piirkonda 	<p>1 - 2 projekti mõju eeltoodud tingimustele on negatiivne ja/või puudub</p> <p>3-4 projekt mõjutab positiivselt ühte eeltoodud tegurit, teiste osas mõju puudub või on vähene</p> <p>5-6 projekt mõjutab positiivselt kahte eeltoodud tegurit, ühe osas mõju vähene või puudub</p> <p>7-8 projekt mõjutab positiivselt kõiki kolme eeltoodud tegurit, kuid mõju pole kõigile kolmele tegurile märkimisväärne</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab märkimisväärselt positiivselt kõiki kolme tingimust</p>
Projekti tehnilise ettevalmistuse kvaliteet	Projekti ettevalmistuse kvaliteet - 10% hindest ³¹	<ul style="list-style-type: none"> • Kas eelarve on selge, arusaadav ja läbipaistev • Kas taotlus on täielikult komplekteeritud ja korrektselt koostatud • Projektis on esitatud kõik vajalikud load, litsentsid, jm dokumendid 	<p>1-2 eelarve pole usaldusväärne, taotlus on puudulik</p> <p>3-4 eelarve ja taotlus on arusaadav, kuid pole piisavalt põhjendatud</p> <p>5-6 eelarve ja taotlus on arusaadav ja põhjendatud, kuid eelarve arvuliste näitajate taust pole</p>

³¹ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

			<p>piisavalt selge, dokumentatsioon on üldiselt olemas, kuid ei anna kõiki vajalikke vastuseid</p> <p>7-8 eelarve ja taotlus on arusaadav ja põhjendatud, eelarve on kinnitatud hinnapakkumistega, dokumentatsioon on korrektne</p> <p>9-10 projekti eelarve on selge ja läbipaistev, taotlus on täielikult komplekteeritud ja arusaadav, vajalikud load ja dokumendid on lisatud ning ammendavad</p>
	Projekti teostatavus - 30% hindest ³²	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti taotleja on usaldusväärne (olemasoleva majandusliku võimekuse ja kogemusega, pole esitanud valeandmeid, pole elluviimata jäetud projekte) • Kas projekti sisulised tegevused on arusaadavalt lahti kirjutatud • Kas on selgelt välja toodud projekti tulemused ja väljundid 	<p>1-2 taotleja pole usaldusväärne või projekti kirjeldus segane ja/või tulemusi pole välja toodud</p> <p>3-4 taotleja on eelnevatel kordadel andnud ebakorrektselt informatsiooni, või projekti kirjeldus on segane, ja/või tulemused on välja toodud ebaselgelt</p> <p>5-6 taotleja pole eelnevatel kordadel oma lubadustest kinni pidanud ja/või projekt on üldjoontes lahti kirjutatud, kuid ei anna kõiki vajalikke vastuseid, tulemused on välja toodud</p> <p>7-8 taotleja on usaldusväärne ja/või taotlus on koostatud arusaadavalt ja korrektselt, tulemused on välja toodud</p> <p>9-10 projekti taotleja on usaldusväärne,</p>

³² Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

			projekt lahti kirjutatud arusaadavalt ja ammendavalt ning tulemused on selgelt välja toodud
--	--	--	---

Elukeskkonna arendamise meede

Hindamise valdkond	Kriteerium ja osakaal	Selgitus	Hinde skaala
Projekti mõju	Seos KIKO strateegiaga - 30% hindest ³³	<ul style="list-style-type: none"> Kas projekt on seotud KIKO visiooniga Kas projekt on seotud KIKO eesmärkide tulemusmõõdikutega Kas projekt on seotud KIKO meetme indikaatoritega 	<p>1-2 projekt räägib vastu KIKO strateegia põhimõtetele ja/või eesmärkidele</p> <p>3-4 projekt ei ole KIKO strateegia ja/või selle eesmärkidega seotud</p> <p>5-6 projekt toetab KIKO visiooni saavutamist, kuid mõju konkretiseerida ei ole võimalik</p> <p>7-8 projekt toetab lisaks KIKO strateegia visiooni tasandile ka strateegia eesmärkide saavutamist, kuid ei oma konkreetset seost eesmärkide tulemusmõõdikutega</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab otseselt eesmärkide mõõdikuid ja/või meetme indikaatoreid</p>
	Projekti uuenduslikkus - 10% hindest	<ul style="list-style-type: none"> Kas projekti tulemusena pakutakse KIKO piirkonnas uut toodet või teenust Kas projekti tulemusena kasutatakse tavapärasest paremat tehnoloogiat Kas projekti tulemusena pakutav teenus või toode on suurema lisandväärtusega 	<p>1 - 2 projekt on piirkonnas tavapärane</p> <p>3-4 projekti tulemused on uuenduslikud piirkonnas, kuid tavapärased mujal Eestis</p> <p>5-6 projekti tulemused on uuenduslikud terves Eestis, kuid mitte</p>

³³ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

			<p>tehnoloogia valdkonnas</p> <p>7-8 projekti tulemused on uuenduslikud Eestis tehnoloogia valdkonnas</p> <p>9 - 10 projekt vastab kõigile kolmele tingimusele ning on uuenduslik Eestis</p>
	Projekti mõju kogukonnale - 30% hindest	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti tulemusena paraneb koostöö KIKO piirkonnas • Kas projekti kasusaajate enamus on KIKO piirkonnast • Kas projekt toetab kodanikuühiskonna terviklikku arengut KIKO piirkonnas 	<p>1 - 2 projekti mõju eeltoodud tingimustele on negatiivne või puudub</p> <p>3-4 projekt mõjutab positiivselt ühte eeltoodud tegurit, teiste osas mõju puudub või on vähene</p> <p>5-6 projekt mõjutab positiivselt kahte eeltoodud tegurit, ühe osas mõju vähene või puudub</p> <p>7-8 projekt mõjutab positiivselt kõiki kolme eeltoodud tegurit, kuid mõju pole kõigile kolmele tegurile märkimisväärne</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab märkimisväärselt positiivselt kõiki kolme tingimust</p>
	Projekti mõju väikeettevõtlastele - 10% hindest	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekt toetab KIKO piirkonnaspetsiifilisel ressursil tuginevat väikeettevõtluse arengut • Kas projekti tulemusena tekib piirkonnas uusi tooteid või teenuseid • Kas projekti raames luuakse uusi töökohti KIKO piirkonda 	<p>1 - 2 projekti mõju eeltoodud tingimustele on negatiivne ja/või puudub</p> <p>3-4 projekt mõjutab positiivselt ühte eeltoodud tegurit, teiste osas mõju puudub või on vähene</p> <p>5-6 projekt mõjutab positiivselt kahte eeltoodud tegurit, ühe osas mõju vähene või puudub</p> <p>7-8 projekt mõjutab positiivselt kõiki kolme</p>

			<p>eeltoodud tegurit, kuid mõju pole kõigile kolmele tegurile märkimisväärne</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab märkimisväärselt positiivselt kõiki kolme tingimust</p>
Projekti tehnilise ettevalmistuse kvaliteet	Projekti ettevalmistuse kvaliteet - 10% hindest ³⁴	<ul style="list-style-type: none"> Kas eelarve on selge, arusaadav ja läbipaistev Kas taotlus on täielikult komplekteeritud ja arusaadavalt koostatud Projektis on esitatud kõik vajalikud load, litsentsid, jm dokumendid 	<p>1-2 eelarve pole usaldusväärne, taotlus on puudulik</p> <p>3-4 eelarve ja taotlus on arusaadav, kuid pole piisavalt põhjendatud</p> <p>5-6 eelarve ja taotlus on arusaadav ja põhjendatud, kuid eelarve arvuliste näitajate taust pole piisavalt selge, dokumentatsioon on üldiselt olemas, kuid ei anna kõiki vajalikke vastuseid</p> <p>7-8 eelarve ja taotlus on arusaadav ja põhjendatud, eelarve on kinnitatud hinnapakumistega, dokumentatsioon on korrektne</p> <p>9-10 projekti eelarve on selge ja läbipaistev, taotlus on täielikult komplekteeritud ja arusaadav, vajalikud load ja dokumendid on lisatud ning ammendavad</p>
	Projekti teostatavus - 10% hindest ³⁵	<ul style="list-style-type: none"> Kas projekti taotleja on usaldusväärne (olemasoleva majandusliku võimekuse ja kogemusega, pole esitanud valeandmeid, pole ellu viimata jäetud projekte) 	<p>1-2 taotleja pole usaldusväärne või projekti kirjeldus segane ja/või tulemusi pole välja toodud</p> <p>3-4 taotleja on eelnevatel kordadel</p>

³⁴ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

³⁵ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

		<ul style="list-style-type: none"> Kas projekti sisulised tegevused on arusaadavalt lahti kirjutatud Kas on selgelt välja toodud projekti tulemused ja väljundid 	<p>andnud ebakorrektselt informatsiooni, või projekti kirjeldus on segane, ja/või tulemused on välja toodud ebaselgelt</p> <p>5-6 taotleja pole eelnevatel kordadel oma lubadustest kinni pidanud ja/või projekt on üldjoontes lahti kirjutatud, kuid ei anna kõiki vajalikke vastuseid, tulemused on välja toodud</p> <p>7-8 taotleja on usaldusväärne ja/või taotlus on koostatud arusaadavalt ja korrektselt, tulemused on välja toodud</p> <p>9-10 projekti taotleja on usaldusväärne, projekt lahti kirjutatud arusaadavalt ja ammendavalt ning tulemused on selgelt välja toodud</p>
--	--	--	--

Koostöö ja ühistegevuste meede

Hindamise valdkond	Kriteerium ja osakaal	Selgitus	Hinde skaala
Projekti mõju	Seos KIKO strateegiaga - 30% hindest ³⁶	<ul style="list-style-type: none"> Kas projekt on seotud KIKO visiooniga Kas projekt on seotud KIKO eesmärkide tulemusmõõdikutega Kas projekt on seotud KIKO meetme indikaatoritega 	<p>1-2 projekt räägib vastu KIKO strateegia põhimõtetele ja/või eesmärkidele</p> <p>3-4 projekt ei ole KIKO strateegia ja/või selle eesmärkidega seotud</p> <p>5-6 projekt toetab KIKO visiooni saavutamist, kuid mõju konkretiseerida ei ole võimalik</p>

³⁶ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

			<p>7-8 projekt toetab lisaks KIKO strateegia visiooni tasandile ka strateegia eesmärkide saavutamist, kuid ei oma konkreetset seost eesmärkide tulemusmõõdikutega</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab otseselt eesmärkide mõõdikuid ja/või meetme indikaatoreid</p>
	Projekti uuenduslikkus - 10% hindest	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti tulemusena pakutakse KIKO piirkonnas uut toodet või teenust • Kas projekti tulemusena kasutatakse tavapärasest paremat tehnoloogiat • Kas projekti tulemusena pakutav teenus või toode on suurema lisandväärtusega 	<p>1 - 2 projekt on piirkonnas tavapärane</p> <p>3-4 projekti tulemused on uuenduslikud piirkonnas, kuid tavapärased mujal Eestis</p> <p>5-6 projekti tulemused on uuenduslikud terves Eestis, kuid mitte tehnoloogia valdkonnas</p> <p>7-8 projekti tulemused on uuenduslikud Eestis tehnoloogia valdkonnas</p> <p>9 - 10 projekt vastab kõigile kolmele tingimusele ning on uuenduslik Eestis</p>
	Projekti mõju kogukonnale - 20% hindest	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti tulemusena paraneb koostöö KIKO piirkonnas • Kas projekti kasusaajate enamus on KIKO piirkonnast • Kas projekt toetab kodanikuühiskonna terviklikku arengut KIKO piirkonnas 	<p>1 - 2 projekti mõju eeltoodud tingimustele on negatiivne või puudub</p> <p>3-4 projekt mõjutab positiivselt ühte eeltoodud tegurit, teiste osas mõju puudub või on vähene</p> <p>5-6 projekt mõjutab positiivselt kahte eeltoodud tegurit, ühe osas mõju vähene või puudub</p> <p>7-8 projekt mõjutab positiivselt kõiki kolme eeltoodud tegurit, kuid mõju pole kõigile kolmele tegurile</p>

			<p>märkimisväärne</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab märkimisväärselt positiivselt kõiki kolme tingimust</p>
	Projekti mõju väikeettevõtlastele - 20% hindest	<ul style="list-style-type: none"> Kas projekt toetab KIKO piirkonnaspetsiifilisel ressursil tuginevat väikeettevõtluse arengut Kas projekti tulemusena tekib piirkonnas uusi tooteid või teenuseid Kas projekti raames luuakse uusi töökohti KIKO piirkonda 	<p>1 - 2 projekti mõju eeltoodud tingimustele on negatiivne ja/või puudub</p> <p>3-4 projekt mõjutab positiivselt ühte eeltoodud tegurit, teiste osas mõju puudub või on vähene</p> <p>5-6 projekt mõjutab positiivselt kahte eeltoodud tegurit, ühe osas mõju vähene või puudub</p> <p>7-8 projekt mõjutab positiivselt kõiki kolme eeltoodud tegurit, kuid mõju pole kõigile kolmele tegurile märkimisväärne</p> <p>9 - 10 projekt mõjutab märkimisväärselt positiivselt kõiki kolme tingimust</p>
Projekti tehnilise ettevalmistuse kvaliteet	Projekti ettevalmistuse kvaliteet - 10% hindest ³⁷	<ul style="list-style-type: none"> Kas eelarve on selge, arusaadav ja läbipaistev Kas taotlus on täielikult komplekteeritud ja arusaadavalt koostatud Projektis on esitatud kõik vajalikud load, litsentsid, jm dokumendid 	<p>1-2 eelarve pole usaldusväärne, taotlus on puudulik</p> <p>3-4 eelarve ja taotlus on arusaadav, kuid pole piisavalt põhjendatud</p> <p>5-6 eelarve ja taotlus on arusaadav ja põhjendatud, kuid eelarve arvuliste näitajate taust pole piisavalt selge, dokumentatsioon on üldiselt olemas, kuid ei anna kõiki vajalikke vastuseid</p>

³⁷ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

			<p>7-8 eelarve ja taotlus on arusaadav ja põhjendatud, eelarve on kinnitatud hinnapakumistega, dokumentatsioon on korrektne</p> <p>9-10 projekti eelarve on selge ja läbipaistev, taotlus on täielikult komplekteeritud ja arusaadav, vajalikud load ja dokumendid on lisatud ning ammendavad</p>
	<p>Projekti teostatavus - 10% hindest³⁸</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas projekti taotleja on usaldusväärne (olemasoleva majandusliku võimekuse ja kogemusega, pole esitanud valeandmeid, pole ellu viimata jäetud projekte) • Kas projekti sisulised tegevused on arusaadavalt lahti kirjutatud • Kas on selgelt välja toodud projekti tulemused ja väljundid 	<p>1-2 taotleja pole usaldusväärne või projekti kirjeldus segane ja/või tulemusi pole välja toodud</p> <p>3-4 taotleja on eelnevatel kordadel andnud ebakorrektselt informatsiooni, või projekti kirjeldus on segane, ja/või tulemused on välja toodud ebaselgelt</p> <p>5-6 taotleja pole eelnevatel kordadel oma lubadustest kinni pidanud ja/või projekt on üldjoontes lahti kirjutatud, kuid ei anna kõiki vajalikke vastuseid, tulemused on välja toodud</p> <p>7-8 taotleja on usaldusväärne ja/või taotlus on koostatud arusaadavalt ja korrektselt, tulemused on välja toodud</p> <p>9-10 projekti taotleja on usaldusväärne, projekt lahti kirjutatud arusaadavalt ja ammendavalt ning tulemused on selgelt välja toodud</p>

³⁸ Kriteeriumi puhul rakendatakse 60% lävendit, taotlused, mis antud kriteeriumi raames saavad alla 60% hindest, ei kvalifitseeru.

7.3 Strateegia seire

Strateegiat seiratakse kord aastas.

1. Meetmete seire - toimub jooksvalt, seire korraldab KIKO tegevjuhtkond ning annab sellest aru regulaarselt (vähemalt kaks korda aastas) KIKO juhatusele ning vähemalt kord aastas üldkoosolekule.
2. Strateegia eesmärkide seire - teostatakse kord aastas KIKO tegevjuhtkonna poolt vastavalt strateegias toodud mõõdikutele. Seire baasil koostab KIKO tegevjuhtkond strateegia seire aruande ning esitab selle KIKO juhatusele ja üldkoosolekule koos majandusaasta aruandega.

KIKO organite roll strateegia seire ja uuendamise protsessis:

KIKO organ	Roll seireprotsessis
Üldkoosolek	<ul style="list-style-type: none"> • Kinnitab strateegia seire aruande. • Võtab vastu otsuse strateegia muutmise või uuendamise algatamiseks. • Võtab vastu strateegia muutuste või uuenduste otsuse.
KIKO juhatus	<ul style="list-style-type: none"> • Edastab strateegia seirearuande üldkoosolekule. • Teeb üldkoosolekule ettepaneku strateegia muutmise või uuendamise algatamiseks.
KIKO tegevjuhtkond	<ul style="list-style-type: none"> • Viib läbi meetmete jooksvat seiret ning esitab aruande KIKO juhatusele ja üldkoosolekule. • Viib kord aastas läbi strateegia mõõdikute seire ning täidab vastava aruande. • Esitab strateegia seire aruande KIKO juhatusele ja üldkoosolekule.

Strateegia seire tulemuste alusel võtab KIKO üldkoosolek vajadusel vastu otsuse strateegia muutmise või uuendamise algatamiseks.

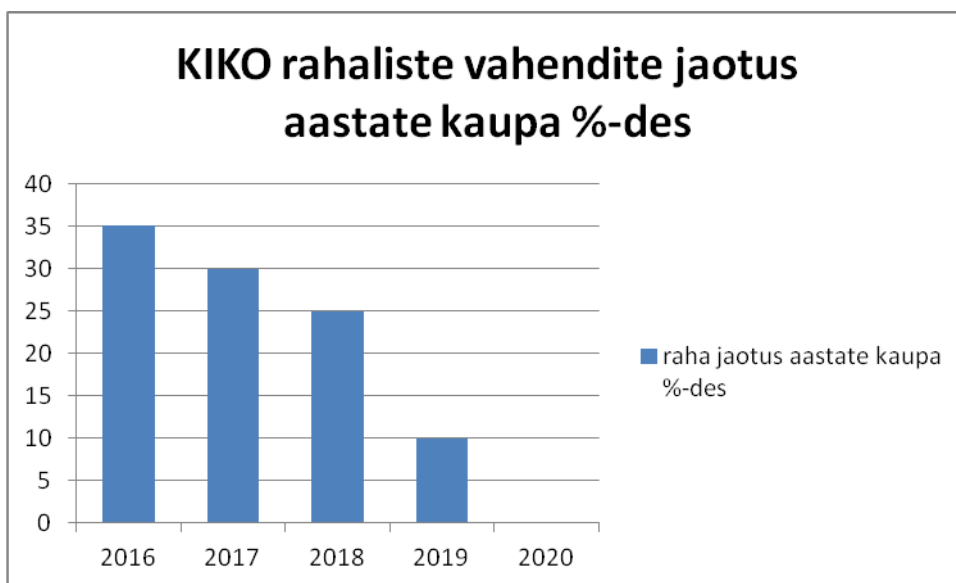
Uuendamine toimub lähtuvalt strateegia seire tulemustest ning väliskeskonna muutustest.

Strateegia uuendamiseks moodustatakse vastavad töörühmad, kelle abil teostatakse järgmised tegevused.

- Uuendatakse statistilist andmestikku
- Kogutakse tagasisidet piirkonna elanikelt ja huvigrupidelt
- Viiakse strateegiasse sisse vajalikud muudatused
- Muudetud strateegia kinnitab KIKO üldkoosolek
- Uuendatud strateegia esitatakse kooskõlastamiseks Maaeluministeeriumile ning PRIA-le.

VIII. Strateegia rahastamiskava

Projektitoetuse rahaliste vahendite jaotus aastate kaupa lähtub põhimõttest, et perioodi algupoolel on vahendite kasutamise aktiivsus suurem ning perioodi viimasel aastal kasutatakse ära vabanenud jäägid.

Joonis 12 KIKO rahaliste vahendite jaotus aastate kaupa (2020 on arvestatud vabanevate jääkide realiseerimiseks).

2016 - 35%

2017 - 30%

2018 - 25%

2019 - 10%

2020 - 0% (vabanevad jäägid)

Tegevuskulude rahaliste vahendite jaotus aastate kaupa on järgmine:

2015 - 5%

2016 - 20%

2017 - 20%
2018 - 20%
2019 - 20%
2020 - 15% (lisaks vabanevad jäägid)

8.1 Planeeritav eelarve ja jaotus strateegia meetmete ja muude rahastamisallikate kaupa

2016.-2020. aastal avatakse kaks taotlusvoorust vastavalt rahaliste vahendite jaotusele. Aastal 2020 on planeeritud avada taotlusvoor vabanevate jääkide summadega.

Meede I - vastavalt eelnevale

Meede II - vastavalt eelnevale

Meede III - vastavalt eelnevale

Tegevuskulude jaotus on järgmine:

- jooksvad kulud moodustavad 75%,
- elavdamise kulud moodustavad 25%.

8.2 Rahastamiskava koostamise selgitused

Rahastamiskava koostamise aluseks on eelmise perioodi kogemused. Põhikoormuse projektide taotlemiseks oleme arvestanud esimesele kolmele aastale. Eelmisel perioodil oli tagasihoidlik taotlemine perioodi esimesel aastal, st taotlejad polnud veel saanud julgust tulla toetust küsima. Täna on LEADER programm üle Eesti väga populaarne ning juba ammu oodatakse meetmete avanemist. Teine, kolmas ja neljas aasta olid suurima töömahuga ning viimasel kahel aastal jagasime jääke.

IX. Strateegia sidusus arengudokumentidega

KIKO strateegia 2014-2020 on seotud oluliste kõrgema tasandi strateegidokumentidega.

9.1 Sidusus LEADER-meetme spetsiifiliste eesmärkidega

KIKO strateegia on suunatud maapiirkonna arendamisele ning on seega kooskõlas LEADER sihtvaldkonnaga 6B, toetades maapiirkondade arengu paremat planeerimist (KIKO piirkond on kaetud strateegiadokumentidega).

KIKO strateegia on suunatud KIKO piirkonnas pakutavate teenuste ja infrastruktuuri arendamisele.

KIKO strateegia on suunatud töökohtade loomisele KIKO piirkonnas.

LEADER-meetme 2014-2020 üldeesmärk on tegevuspiirkondade tasakaalustatud arendamine läbi LEADER-põhielementide rakendamise ning spetsiifilised eesmärgid:

- Ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine, eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise - ***KIKO strateegia rõhutab ettevõtete konkurentsivõime tõstmist ning seda eriti läbi võrgustike arendamise (Viru Toit, Ida-Virumaa turismiklaster jt).***
- Sotsiaalse kaasatuse edendamine - ***KIKO strateegia on avatud protsess, selle loomisesse ja elluviimisesse on kaasatud olulised partnerid ning kohalik elanikkond.***
- Piirkondlike eripärade parem rakendamine - ***KIKO piirkond kasutab ära oma eripärasid ning keskendub nendest tulenevate võimaluste realiseerimisele (nt venekeelse piirkonna elanike suurem kaasamine, linnastuvahelise asukoha ärakasutamine jms).***
- Uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine, sh kogukonnateenuste arendamisel - ***KIKO strateegia väärtustab uusi ja nutikaid lahendusi ning ühe teemana on keskendunud KIKO piirkonnas olemasoleva oskusteabe arendamisele.***
- Kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamise - ***KIKO kui kolme sektori partnereid koondav organisatsioon loob hea võimaluse sektorivahelise suhtluse tekkeks ja toimimiseks.***

9.2 Sidusus Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi prioriteetidega

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond panustab kolme olulisse suunda:

- Põllumajandus ja metsandus
- Keskkond ja maapiirkonnad
- Elukvaliteet ning majandustegevuse juhtimine maapiirkondades

KIKO kohaliku arengu strateegia toetab Maaelu arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) prioriteetide (1A; 1B; 2A; 3A; 4A, 5A; 5B; 5C; 6A; 6B; 6C) elluviimist.

KIKO strateegia keskendub põhiliselt KIKO piirkonna majanduselu elavdamisele ning KIKO elukeskkonna kvaliteedi parandamisele.

9.3 Sidusus teiste arengudokumentidega

KIKO seisukohalt olulisemad riikliku taseme strateegiadokumendid on maaelu arengukava ja ühtekuuluvuspoliitika fondide (Euroopa Sotsiaalfond, Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond) rakenduskava, Euroopa Merendus- ja

Kalandusfondi rakenduskaava, riiklik turismiarengukaava, infoühiskonna arengukaava, regionaalarengu strateegia, noortevaldkonna arengukaava, ettevõtluse kasvustrateegia Eesti Toit arengukaava.

Piirkondliku ja kohaliku tasandi olulised strateegiadokumendid on Ida-Viru maakonna arengukaava, Narva linnapiirkonna strateegia, Jõhvi/Kohtla-Järve linnapiirkonna strateegia, kohalike omavalitsuste arengukavad.

KIKO strateegia sidusus eeltoodud kavadega on ära toodud tabelis Lisa 6.

KIKO strateegia panustab ressursse elu- ja külastuskeskkonna ning kogukonna arengusse, toetades seeläbi teiste riiklike, maakondlike, piirkondlike või omavalitsuste arengukavade eesmärke, investeerides elukeskkonna ja vaba aja teenustesse, turismi- ja puhkemajandusse, ettevõtlikkuse arendamisesse.

Kokkuvõte

KIKO strateegia loob aluse strateegias toodud eesmärkide saavutamiseks ning selleks vajalike tegevuste teostamiseks. Strateegia keskendub põhiliselt väikeettevõtluse toetamisele ning kogukonnale vajaliku elukeskkonna kvaliteedi kujundamisele. Need on olulised arengusuunad, et pakkuda lahendusi piirkonna olulisimale väljakutsele - elanikkonna vähenemisele ja vananemisele.